

SAMBAND

No. 64. August 1913.

“Samband” udkommer hver maaned, er tilegnet bygdelaagbevægelsen og vil søge at fremme bygdelaagernes formaal og virke for deres fremgang og trivsel. En flerhed at dem har enten tilsagt det sin støtte eller anbefaler det til sine medlemmer. Abonnementspris, \$1.00 aaret; enkelte hefter 10 cents hvert.

Udgives af SAMBAND PUBLISHING ASSOCIATION, 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Bestyrer og redaktør:

A. A. Veblen.

ISSUED MONTHLY AT MINNEAPOLIS, MINN.

Entered as second-class matter December 5, 1910, at the post office at Minneapolis, Minn., under the Act of March 3, 1879.

PIANOER OG ORGLER

STORT LAGER.

Skriv idag efter katalog og nævn hvad som ønskes, piano, kirkeorgel eller husorgel, og De skal finde, at De her kan faa kjøbt et udmerket instrument til dagens aller laveste priser. Nævn bladet.

Northwestern Music House,

Carl Raugland, Bestyrer.

520 Second Ave. South. MINNEAPOLIS, MINN.

Rabat.

Gamle abonnenter paa **Samband**, som har betalt eller betaler sin egen fulde kontingent af \$1.00 aaret, i forskud, til Januar 1914 eller senere vil bli tilstaaet 25 procent rabat paa kontingent for nye hel-aars abonnenter som de sikrer inden udgangen af indeværende aar.

Tag nu rigtig tag og hjælp med bladets udbredelse. Flere abonnenter betyr forbedret og udvidet tidsskrift til gamle og nye abonnenters fordel. At opnaa dette maa ske gennem vore læseres hjælp og bestræbelser. Skal man faa abonnenter maa man tinge dem, og man maa huske at det er et norsk særmerke at "la sig bea," og ikke gi sig for snart.

Og det er ikke blot folk tilhørende visse bygdelag som man bør faa interesseret, men medlemmer af alle lagene — folk fra alle hjemlandets bygdestrøg.

Denne henvendelse er stilet til hver velvillig læser. Enhver bør selv gjøre noget, thi han høster jo selv gavn deraf og gjør tillige vel mod dem han faar med paa listen. Overlader du det til de andre og selv intet gjør, saa blir der intet af det. Alles sag er ingens sag. Gjør den til din personlig, saa blir det noget gjort.

Send os altsaa 75 cents for hver ny aarsabonnt du faar og behold de andre 25 cents for dit bryderi. Men det er du som skal ha rabaten, ikke de abonnenter du tinger. At gi dem rataten er i grunden uret mod dem som betaler den regelmæssige pris.

Om du vil kan du forære din ven et aars abonnement ved at betale blot 75 cents dersom du selv har betalt i forskud.

Samme abonnentspris og samme rabat gjælder endnu til udlandet. Vil du virke som agent for **Samband** saa skriv til os for at faa udstyr, prøvehefter og betingelser.

Prøvehefter kan enhver faa frit paa forlangende.

Send money order eller draft til **Samband** eller til

A. A. Veblen,
322 Cedar Ave.
Minneapolis, Minn.

Samband

is a monthly magazine devoted to old country folk-lore, tradition, and history, and historical and biographical sketches from the Norwegian settlements in America. It is especially dedicated to the bygdelag movement among Americans of Norwegian origin or descent, and seeks to further the growth of the bygdelag societies and the attainment of their aims and objects.

Subscription price, \$1.00 a year.

Single copies, 10 cents.

Published at 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn., by the **Samband Publishing Association.**

Manager and editor:

A. A. Veblen.

Indhold af No. 64 August, 1913.

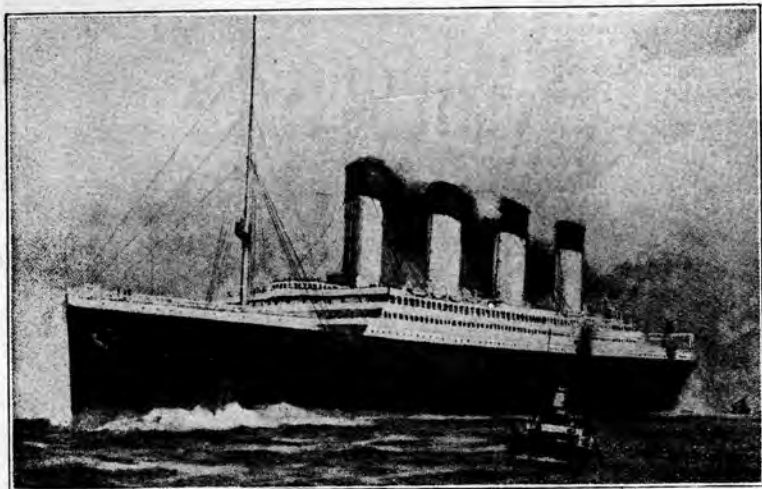
	Side.
Samhørighedsfølelse. Pastor L. P. Thorikveen.....	477
Folkemuseerne og landsutstillingen 1914. Eirik Hammer	480
Biografiske og ungdomserindringer m. m. V. G. Greger	482
Sagne um Gauken. Knud A. Helle	492
Nordmænd i Lee County, Iowa. B. L. Wick.....	494
De tretten Towns. Knud A. Helle	500
Bluemounds settlementet. A. L. Lien	503
Forberedelserne til den 17de Mai 1914. A. A. V.....	514
Syttende Mai 1914. Prof. D. G. Ristad	517
Shanty-Piits udfordring. Dr. J. S. Johnson	519
Nogle minder fra min ungdomstid	521
Telesoga — "Kvæe" af Jørund Telnes	527
Mindegave til Valdris. A. K. Brenden	529

Contents of sworn statement furnished in duplicate to the postmaster at Minneapolis, as required by Act of August 24, 1912:

Samband a monthly magazine published at Minneapolis. Editor and business manager, A. A. Veblen. Publishers, The **Samband Publishing Association**; all of Minneapolis, Minn. Owners: (being the members of the **Samband Publishing Association**) H. Thorson, Bendix Holdahl, O. A. Veblen, M. A. Weblen, Ole Rood, T. A. Hoverstad, J. S. Johnson, H. A. Bjorgo, Th. Roble, O. S. Hedahl, N. Remmen, Edward Nelson, A. A. Veblen.

There are no holders of bonds mortgages or other securities.

Sworn to by A. A. Veblen, business manager, before Elias Rachie, a notary public, Hennepin Co., Minn. (Commission expires January 8, 1920.)

The White Star Line

indbefatter

Verdens største, fineste og mest moderne indredede Dampskib

OLYMPIC

45,000 Tons—882 Fod lang.

ADRIATIC, BALTIC, CEDRIC, CELTIC,

fra 21,000 til 25,000 Tons.

Afseiler

BALTIC.....Torsdag 7de August
 CANADA.....Lørdag 9de August
 CYMRIC.....Tirsdag 12te August
 ADRIATIC.....Torsdag 14de August
 MEGANTIC.....Lørdag 16de August
 OCEANIC.....Lørdag 16de August
 CELTIC.....Torsdag 21de August
 OLYMPIC.....Lørdag 23de August
 TEUTONIC.....Lørdag 23de August

Afseiler

ARABIC.....Tirsdag 26de August
 CEDRIC.....Torsdag 28de August
 LAURENTIC.....Lørdag 30te August
 MAJESTIC.....Lørdag 30te August
 BALTIC.....Torsdag 4de September
 OCEANIC.....Lørdag 6te September
 CANADA.....Lørdag 6te September
 CYMRIC.....Tirsdag 9de September
 ADRIATIC.....Torsdag 11te September

Uovertrufne Bekvemmeligheder paa 3die Plads.

God og tilstrækkelig Mad serveres paa Borde dækkede med hvide Bordduge. Smaa, fine Rum for 2 eller 4 Personer, som kan reserveres og erholdes, hvis Rumets Nummer paaføres Billetten.

Hvide Stjerne-Liniens billigste Billetpriser til og fra Skandinavien, samt andre nyttige Oplysninger om Reisen erholdes gratis, hvis man henvender sig til

O. E. BRECKE.
 NORTHW. PASSENGER AGENT

119 & 121 SO. 3RD ST., - MINNEAPOLIS, MINN.

IV

Samband.

No. 64

August

1913

Samhørighedsfølelse.

Af Pastor L. P. Thorkveen.

(S Gudbrandsdalslagets Årbog no. 2).

Svor intet slægtfæl, sameie eller samvirke foreligger, er man „lens“ paa samhørighedsfølelse. Alene bevidstheden om fælles udspiring og rettigheder, fælles ansvær og bevidsthed kan joftre et slikt fællesskab i interesser, at de manges velvilje eller uvilje, begejstring eller beklagelse uden bearbejdelse og paavirkning uvilkaalig blir den samme. Det er overbevisningen om, at baade dette og hint „eig os ihop,“ som vækker samhørighedsfølelsen tillive og siden udvikler den.

Under fornemmelsen af, at noget er os aldeles uvedkommende, har vi selv brugt eller hørt andre benytte sig af talemaader som disse: „Hvad kommer det mig ved?“ „Det har jeg intet med at bestille.“ „Det bryr jeg mig ikke det ringeste grand om.“ Uttringer av denne art vijer, at ikke alt lægger beslag paa vor interesse, vækker vor sympati eller ansporer til deltagelse.

Samhørighedsfølelsens inderste rodtrevler er en dybtliggende bevidsthed om fællesskab i noget, som hver enkelt og alle tilhobe sætter høit; kjendtskabet til et fællesie, som ingen vil miste, men som alle vil værne om og bevare; tilstedeværelsen av noget værdifuldt, avholdt og agtet, som findene i hengivenhed hænger fast ved. Svor disse fine traade er spundet ind i forestillingerne og vævet ind i følelseslivet; hvor disse fælles-

skatte forefindes, der binder de alle beslægtede og ensartede menneker sammen til en sluttet fylling, og der danner de lidt om jenn et folkelynne, som ikke alene har sine karakteristiske eiendommeligheder, men ogsaa — og det ikke mindst — en stærk samhørighedsfølelse.

Det har været denne samhørighedsfølelse, der har været og fremdeles er drivkraften i „bygdelagsbevægelsen.“ Det er den, som har næret og opløst det ulmende ønske om, at de, som stammede fra de samme slægter, levede barndomsdagene i de samme træter, mindedes oplevelser fra det samme naboskab og fremforalt: var fjendinger og venner i svundne dage, maatte saa anledning til at komme sammen igjen ogsaa i dette land for at se og tale med hverandre paany og paa det vis opfriske kjære minder og drage fortidens tilværelse frem i dagslyset igjen fra sit dunkle gjemsel.

Samhørighedsfølelsen har været udsat for at fordunste, — ikke mindst blandt de udvandrede slægter. Dengang de drog hjemmefra, følte nogen hver, hvormeget man dog i grunden var vokset sammen med fødestedet og sambygdingerne. Da det sidste afskedsblik streifede hen over de kjendte pletter i den kjære dal; da nut og tind og skovli og hjemmegrænd svandt for synet, følte det saa tydelig, hvormeget det kostede at slide sig løs fra det, man kjendte saa godt og elskede saa meget. Det rev saa underlig saart og stærkt i hjertestrengene, just fordi det i afskedens øieblik merkedes saa tydeligt, at vi „hørte til“ blandt dem, som boede der, fordi vi havde saa mange ting tilfælles med dem: Vi tænkte som de, elsket det samme, som de, og derfor kunde vi heller ikke andet end føle som de. Kanste det var samhørighedsfølelsens mest dominerende øieblik det, da vi skulde forlade alt det kjendte og kjære. Og vi følte, at savnet ret længe vilde det blive, som vi drog bort fra, hvor tarveligt det end i grunden kunde være, og hvor lidet en fremmed muligens vilde skatte

det. Slig følte vi, da vi skiltes med barndomshjemmet og stod taareduggede paa dørtærskelen med det sidste farvel til saa mangt og meget, som vi til det øieblik havde betragtet og betegnet som vort.

Men saa kom vi ud i det fremmede og maatte kaste os ind i stræbet og gaa mere eller mindre op i nye livsforholde. Da svandt saa umerkeligt lidt om jenn for baade denne og hin fornemmelsen av, at vi hører dog paa en maade sammen alligevel, vi sambygdinger og landsmænd, hvor vi saa end befinder os. Forbindelsen mellem jordens naboer, kamerater og fjendinger blev mere eller mindre avskaaen, idet vi spredtes ud over de store vidder. Mangelen paa gunstig anledning til at se og omgaaes hverandre lagde ikke alene en sløvende dæmper paa samhørighedsfølelsen, men døsjet den slig i søvn, at den ofte eksisterede blot som en dunkel drøm. Men — som den ulmende gnist kan pustes op til en glødende flamme, saa kan det slumrende vækkes tillive. Den ene efter den anden begyndte at fri sig saameget fra sin tilvante opfatning, at denne tingenes tilstand nu engang ikke kunde være anderledes, at man spurgte sig selv og andre: „Men gif det ikke an, at vi kom sammen av og til her ogsaa? Ligger ikke jernbanen der som en letvindt færdselsvei fra sted til sted, saa vi kunde mødes ved givne anledning?“ Og da det blev klart, at trangten til gjenhyn var tilstede, og at lykten til leilighedsvis sammenkomster ulmede baade her og der, var det blot et tiltag at saa ordnet det med stevne og bygdelagsmøde og — næring for samhørighedsfølelsen gennem fornyet omgang og samtale og ved opfriskelse av fælles minder og oplevelser.

Folkemuseerne og landsutstillingen 1914.

De har det travelt nu baade paa „Norsk folkemuseum“ og „De Sandvigske samlinger.“ Det er nemlig besluttet at begge museer skal indgaa i landsudstillingen i 1914.

Det er saa meget som i den anledning skal gøres.

Paa folkemuseet stræber man med at saa færdig den nye bygning, som skal modtage stortingssalen fra 1814. Bygningen udføres efter tegning af utstillingens arkitekt hr. Henrik Bull. Den blir i stil med byggaarde fra det 17de aarhundrede. Stortingssalen fra 1814 hentes som bekendt ut fra gaarden Prindsens gate, Kristiania, hvor hovedstadens nye posthus skal ligge. For at stortingssalen med de mange minder ikke skal gaa sin undergang imøte, er det blit overdraget til Norsk folkemuseum at ta vare paa den. Og ute paa Bygdø faar den altjaa en ny bygning at holde til i.

Naar den nye bygning blir færdig, blir meget plads indvundet overalt, saa nu maa store dele av folkemuseet omordnes til 1914. Direktør Hall, kjendt som en av de mest energiske mænd i Kristiania, er rigtig i sit ejs, nu han er overlæsset med arbeide i sit kjære museum. Han glæder sig over at alt skal komme bedre til sin ret, naar samlingerne aapnes sammen med utstillingen 1914.

* * *

Paa De Sandvigske samlinger paa Lillehammer, er det fremforalt Bjørnstad gaard og dens montering, som har skapt travlheten. Bjørnstad gaard er foræret samlingerne av et aktieselskap med tandlæge Sandvig selv i spidjen. Det har tat aar at saa den fragtet ned fra Vaage, bragt op til Maihaugen og reist der.

Svilken stor affære dette var forstaar vi bedst, naar vi huffer paa at gaardsanlægget tæller ikke mindre end 26 bygning-

ger. Blandt andet fire ildhus, fire stabbur, stald, fjøs, laaver, smie, kvernhus og badstue. Desuten hører der en husmandsstue paa fem bygninger til anlægget. Alle disse bygninger er nu gjenreist paa Maihaugen nøiagtig sli de laa oppe i Vaage, paa samme sakraaning, med samme slags tun. Stueene ligger ogsaa nøiagtig i samme forhold til hverandre, som dengang de laa oppe i Vaage. De grupperer sig om to tun, indtun og uttun eller nautgaren.

Det er første gang at samlingerne har indladt sig paa at ta uthuse med. Hittil hadde Sandvig likejom Folkemuseet begrændset sig til at samle beboelshuse, stabbur og smier og kvernhus. Nu er uthusene ogsaa fundet værdige til at medtas.

Til at sætte op uthusene har Sandvig faaet hjælp av Per Nasmundstad fra Vaage. Nasmundstad gir i „Gudbrandsdølen“ endel morsomme oplysninger om arbeidet.

„Først fatte jeg ind 35 kuband i fjøset,“ ja han. Det var spenninger med klaver, som skulde anbringes i hver baas. Derefter fatte jeg op navneplater for hver ku, okje og kalv. Med hensyn til navnene, da har jeg med mig en fortegnelse over 300 navne, som jeg har fundet i dokumenter og paa anden maate. I et saapas stort fjøs som paa Bjørnstad skal der være mindst 9 kubavne paa „Bu,“ eller ihvertfald 7: Buros, Bugaas, Burein ojb. Det mente de gamle vilde bringe lykke. Saa maa der være endel navn som ender paa „ros“: „Evangros,“ „Dagros“ ojb. De gamle budeier paastod, at de fuer, hvis navne endte paa „ros,“ var lettere at lokke end andre.

Paa laaven har jeg ordnet med tuste, jaal, harpo, halmrister og laavekluster. I stalden har jeg anbragt talliktruger, som man bandt paa heften i dyp sne. Sa og saa truger som brugtes av folk.

Bjørnstad gaard staar nu færdig paa Maihaugen. Den repræsenterer ikke bare det største anlæg, som nogenjinde er

opført paa et folkemuseum, men sikkert ogsaa noget av det vakreste.

Men Sandvig er den uttrættelige. Han stopper ikke her, saa meget skal ordnes og sættes istand til udstillingen 1914.

Og efterpaa kommer gjenreisningen av Garmo-kirke; men til den er der blit lovet ham hjælp fra Gudbrandsdøler i Amerika, saa det blir kanskje en lettere opgave end de tidligere.

Girif Samner.

Biografiske og ungdomserindringer m. m. V.

Af G. Gregerson.

Vor vei vi bestemmer
 Men Herren den fremmer
 Om vore ønsker skal blive til gavn,
 Hans vilje maa raade,
 Skal jagen os baade —,
 Alt sker til vort bedste. Da æres hans navn.

„Som du vil,“ vi sige,
 Da fremmes hans rige
 Vi vokser i tro og fortrøstning til Gud.
 Om stormende bølger
 Os af og til følger,
 Som ofte nedbøier og ængster vor sjæl.

Det skader os ikke,
 Om modgang vi driffe,
 Da ydmyghed læres, og alt gaar da vel.
 Vor vilje da dødes,
 Det nye liv fødes,

Vi modnes og løsnes fra jordlivets strid;
 Vi længes — ja venter,
 Til han sine henter
 Til hjemmet der oppe, der vinfer saa blid.

(Ordsprog 16. 9.)

Det kan synes lidt underligt, at begynde med et slikt motto, men da citatet altid senere gennem mit liv har kastet lys over mange ting af livets tilfældigheder har jeg anført det; det kunde ogsaa blive andre til nytte. —

Det forunderlige indtraf, noget som ikke havde hendt ofte i min slægt hverken paa fars eller mors side — tænkt, jeg blev forlovet i mit 24de aar. Det hadde ligget i slægten tilbage i tiden, ja mine to brødre iberegnet hadde alle traadt sine barnefø, da de jaldt i hymens lænker, mange af dem var over 40 aars alderen. At jeg skulde danne en undtagelse fra den gamle regel, har ofte forundret mig.

Jeg fandt min tilkommende lykke i garver Skou's gaard, Storgaden no. 12, Kristiania. Hun tjente hos gamle enkefrue Volette Schnitler, hvor hun hadde været i over fem aar. Hendes navn var Kristine Ellingsen Røype fra Ness i Hallingdal. Jeg vil gjøre dette kapitel kort, da det ikke har nogen betydning for andre end mig selv. Jeg vil kun tilføie, at jeg aldrig har angret paa dette skridt, fordi jeg tog Gud med „ataat.“ — En fremragende prest i Norge har sagt, „at de fleste egteskaber ere stiftede i himmelen,“ men han føier til, „at en del ogsaa stiftes i helvede.“

Den som kan forlove sig, ja gifte sig, uden at raadspørge Gud, har ikke stor udsigt til et lykkeligt egteskab. Tag Gud med paa raad i dette som i alle andre af dine livs gjøremaal og finder du da tingen forskjellig fra, hvad du hadde forestilt dig, saa vid, at Guds vilje altid er den bedste, selv da naar den gaar

stik imod vor bedste vilje. Det ovenfor omtalte ordspog gav mig mod til at træde ind i egtestanden; ja det gav mig mod til at rejse til Amerika og i alle store og mindre beslutninger, har det altid været en lyjende stjerne for min livs vei.

Men tilbage til mine erindringer fra mit soldaterliv. Der gives folk, som paastaar, at de har seet og hørt spøgelse. Om de ere virkelige eller indbildte, vil jeg ikke afgjøre, og da der nu ogsaa var steder i Kristiania hvor det spøgte iblandt, maa jeg fortælle om et slikt sted.

Vi havde en ung tambur der ikke for nogen ting var at formaa til at gaa ud en mørk aften alene og slaa den brugte „hvirvel“ eller tappenstrek. Han begyndte altid ved „porten ved søndre,“ som det kaldtes. Han kom tilbage en gang maalløs og hvid af skræk. Da vi i hovedvagten fik ham til at tale, fik vi ud af ham, at mindst 100 trommeslagere havde begyndt samtidig, som han paa indsiden af porten med en slikt lyd, at han blev aldeles overdøvet, saa han tog tilbens det forreste han kunde. Sine trommestikker og sin hat havde han tabt i farten. Der blev ingen hvirvel slaaet den aften. Man fortalte mange haarreisende historier om dette sted. Over porten var et rum hvor en gammel kongekrone m. m. blev opbevaret, men denne tror jeg ikke agerede spøgelse. Det som mest jatte skræk i folk, var to levninger fra den gamle barbariske tid „Den spanske jomfru“ og „ormegraven.“ „Den spanske jomfru“ var et torturredsfab brugt i den gamle katolske tid, og mange havde vist danset med den, som det kaldtes; en slags mekanisk haand kom ud naar maskinen jattes i bevægelse og offeret maatte gribe fat deri. Maskinen drog ham til sig, og han kom ud igjen som en ukjendelig kjødmasse. Historien fortæller, at en var dømt til denne livsstraf, men var saa sterk, at han brød maskineriet istykker, og siden var den aldrig brugt mere.

Ormegarven var en lignende tortur indrettning fra forti-

den. Den saa ud som en brønd med et jerngitter rundt, dybden har jeg ikke noget kjendskab til. Djrene blev kastet ned og kvalt og fortæret af slanger. „Men spøgelse“ spørger du vel, „hvor blev det af?“ Jeg la ofte merke til, at det vist ikke var noget andet end effoet af hans egne trommeslag som skræmte ham, da de gav en forunderlig gjenklang i disse gamle mure og Algerhus slot og den nuværende Kirke.

Medens vi gjorde vagttjeneste modtog vi altid vor middag fra det samme kjøkken, hvor straffangerne fik sin mad. Vort brød (stomp) var altid baagt i deres bageri. Der var et par straffanger, der begge var dømt for mord paa levetid, som jeg ofte saa og lærte at kjende ved navn, nemlig Lars Hætta fra Finmarken og Arne Skulterstad fra Valdris. Lars Hætta havde været en af lederne i det myrderi der i 50 aarene blev forøvet i Skautokoino, Finmarken, da en del Finlændere i religiøs fanatisme troede de havde faaet befaling af Gud til at myrde de norske, der boede paa stedet, presten iberegnet. Der blev flere dræbte, deriblandt handelsmanden og lensmanden, om jeg ikke husker fejl. Pastor Svoslev, der var prest deroppe undgik at blive dræbt derved at hans kirkeianger, der ogsaa var Finlænder og var en stor, sterk og modig mand, kom sin prest til hjælp. Lars Hætta havde opført sig eksemplariisk og var vaaren 1866 frijagt ved en professor ved universitetet og var bleven benaadet. Han havde ogsaa benyttet Lars ved sin oversættelse af bibelen i det finske sprog, og nu vilde han ha ham med sig som tollkammer paa sine rejser gennem Finmarken. Lars var liden af vekt, men noget tykfalden og gif da, efter at han var benaadet, i sinne dragt. Af aviserne saa jeg for et aarstid siden, at han var afgaaet ved døden i sit hjem i Skautokoino, Finmarken.

Arne Skulterstad havde ogsaa ved sin eksemplariiske opførelse bundet sine forejattes agtelse. Arne var en modsætning til

Dars Sætta; han var en stor kjæmpesterk og velbygget mand, rigtig en Goliath. Bedst kjendt var han under navnet „Kul-testaen.“ Han blev nogle aar efter benaadet og fik saaledes sin frihed. Da han nu hadde slægtninger her i landet, kom han ved deres hjælp hid; men han var da allerede en gammel mand. Han døde vist nogle aar efter, at han kom hertil landet.

Der skulde holdes lystleir det aar paa Gardermoen og did bar det med os ud paa sommeren. De unge rekruter var færdige med sin øvelseskole, da vi kom efter. Soldatlivet og dets udfielsler saa jeg ikke noget til den sommer, jeg holdt mig det meste stille i min telsgade, naar jeg hadde en fritid. Jeg maa berøre en hændelse, da vi kom derop, før vi hadde modtaget vor mundering. En del af os hadde slaat sig ned i en høilade der var over halvfylt af nyflaaet høi, og de fleste røgte tobak, andre cigarer. En kaptein Due, der var i sine civile klæder som vi, blev opmærksom derpaa og kom og brugte kjæft over vor uforsigtighed. Aftenen var ganske mørk, da himlen var overstyret, og en velkjendt person ved navn Ole Eker fra Kongsbjerg stod op og gav ham en ørefigen, saa han faldt saa lang han var. Der blev en visitation om morgenen, han likte til at finde gjerningsmanden, men ingen hadde været der, og vi vidste saaledes at holde mund.

Vi hadde smaa skovture iblandt og foretog forskjellige feltøvelser og altid maatte vi da lege krig. Den sidste ordre lød paa en skovtur til Gidsvold, og vi skulde være borte en tre dages tid. Det var to brigader der skulde prøve kræfterne mod hverandre. Vi skulde vinde paa veien opover og tabe nedover igjen. Vi brød af ganske tidlig, da vore forposter omtalte at der var spioner rundt for at udspiede vor stilling. Vi fik ikke nogen rar frokost den morgen. Vi hadde nogle smaa træsnitter den dag, men dog ubetydelige, da det saa ud, som den østerdalske brigade var bange for os. Vi maatte ofte bruge spring-

marsch for at faa et glimt af vore fiender. Terrænet var ganske fladt med enkelte bækkedrag og store juruskove fra moen og opover. Til noget ordentlig slag kom vi nu ikke den dag. Den anden morgen angreb vi vore fiender noksa modigt, ja overrumplede dem i deres leir, saa de maatte tage benene fat. Det gik nok saa varmt til den dag. De gjorde modstand men maatte vige for at indtage nye stillinger. Krudtrøgen var oite saa tyk, at vi ikke kunde se det mindste foran os. Vi kom nu til en elv. Der gjorde de fortvivlet modstand; de hadde barrikaderet broen for os. Jeg kan huske, at jeg skød saa længe til pestongen paa mit gevær var ganske varm, saa jeg var bange for at tømme min frudtpatron i den. Broen var barrikaderet med en mængde skov og var ufremkommelig. En 10 a 12 mand af os tilbød sig under en morderisk ild fra vore fiender, at rense broen, og dette gjorde vi med glans, uden noget tab, undtagen at nogle af os mistede sine hatte, der faldt i elven. De blev senere fisset op da elven var ganske liden. Oskar den anden, dengang kronprins, der var øienvidne til vor storming af broen roste os for vor raske handling, noget vi følte os rigtig stolte af. Vi gik rigtig Bærfærgergang nu. Det bar affted gennem aflags ulænde, agre nedtrampedes, gjærder brødes ned, og vi jagede vore fiender paa vild fulgt. Der blev en liden vaabenhvile, saa vi kunde indtage vor middag, men da den var paa ubestemt tid blev den kort. Vi var saalangt, at vi saa til Gidsvold før vi begyndte paa vort tilbagegag. Da vendte nu ogsaa lykken sig for os, vi skulde tabe paa tilbageveien.

De gjorde straks en del krigsfanger iblandt os, da en fiendtlig trop overrumplede nogle uden, at de blev opmærksomme paa dem. Blandt krigsfangerne befandt sig ogsaa kaptein Sinne af det rollagske kompani. Han hadde mistet sin jakke og sin hovedbedækning. Vi hadde da springmarsch omkring en norsk mil, og da der blev kommanderet holt, var vi ganske træ-

te. Kronprinsen irettesatte brigaden generalen fordi han havde givet ordre til en sliq marjch. Til trods for at vi var baade trætte og sultne fik vi dog lidt moro da krigsfangerne i ro og mag kom kjørende efter og skulde udleveres. Gamle Finne førte ordet for sig og sine medjanger. „Jeg stode paa mine gode gamle ben, og vidste ikke ordet af før vi var omringet af fienden og i slugten tabte jeg hovedet, da jeg faldt i noget kratkov, deres kongelige høihed,“ sa han. Han mente sin „skjako“ eller hovedbedækning. Selv kronprinsen maatte træffe paa smilebaandet. Nu blev der vaabenhvile, vi skulde hvile ud og faa os mad. Vi slog leir der for natten, men instruksen lød, at vi kunde være beredte paa et angreb af fienden naarjohelst efter midnat.

Ganske rigtig, omkring kl. 1 blev der slaaet allarm. Fienden kom over os med hele sin styrke. Vi havde en nokjaa skarp fægtning med en del af fienden, men da de begyndte at skyde med jmaasten og gamle rustne spikere fandt vor løjtnant Kristofferien det sikrest at gjøre helt om springmarjch. „De skyde med spikre og jmaasten, gutter, her vil vi ikke standse et minut længere, helt om springmarjch!“ sa han, og vi fulgte kommandoordet nok jaa villigt. Vi fik os en slags middag til de andre kom efter. Det hadde regnet en hel del sidste nat, der stod vand overalt paa Gardermoen. Før vi viste ordet af blev der slaaet allarm, et afgjørende slag skulde nu leveres. — Vor brigade fik ordre til at gjøre helt om, naar vore fiender skreg hurra og gif mod os; dette var kommandoen; men vi var kjede af det hele og ordet „gaa paa!“ gif fra mand til mand gjennem hele vor brigade. Da kommandoordet lød, hørte vi ikke det, men skreg hurra, jældte geværer, og gif ppa. Først kom vor brigade general i fuldt gallop ridende mellem linierne og skreg holdt! Saa kom den høist kommanderende general, men vi hørte ikke. Kronprinsen kom ridende, rød i ansigtet som en hum-

mer, da var vi vel ikke over 30 fod fra hverandre, og da blev der ogsaa stands. Fredsmarschen blev da spillet og kronprinsen takked os for vor udøvede tapperhed, men hvad vi hadde gjort blev ikke nævnt. Der blev nu fred, og vi var glade, at det engang tog slut.

Det var nu jent paa høsten og intet at tjene eller foretage sig hjemme, jaa jeg allerede hadde truffet aftale med en gut fra Dydal, at gjøre hans garnisonstjeneste, da han var skrappekræmer og skulde til Bergens Stift om høsten. Jeg hadde tænkt mig til at jaa været i Kristiania, men snart fik vi ordre til at reise til Sorten, hvor der var et kompani der gjorde vagttjeneste. Paa et nyt sted har man altid nye oplevelser, jaar nye bekjendtskaber, og jeg hadde intet imod forandringen, undertagen en ting, jom du ved bandt mig til Kristiania.

Sorten ja, det var en nokjaa trivelig by. Vi var under streng disjiplin, og da vi hadde kaserner at bo i, udgjorde vi en familie for os selv. Der var vagttjeneste, lidt skole daglig og jærlig gymnastik og bajonetsfægtning, jom udgjorde vor besjæftigelse. Blandt de personligheder, jom jeg der traf sammen med, kan nævnes en ung gut fra Kristiania ved navn Gustav Anton Kristiansen. Han hadde arbeidet hos grosserer Landgaard og var en alvorlig fristeligindet ung mand. Der blev et broderligt venjskab mellem os, da jeg netop der, hvor underligt det end lyder, blev vagt til liv i Gud, hvortil læsningen af Rosenius's skrifter hidrog en del. Kristiansen tilhørte et tal alvorlige kristne fra hovedstaden, der senere hen sjeiede ud, men det er ikke stedet her at berøre den ting. Jeg vil kun tilføie at Kristiansen ogsaa faldt, efter at jeg reiste til Amerika, men blev løstet op igjen ved frelsesarmeens bestræbelser, hvis leder han har været og er fremdeles, om han endnu lever.

Nogle jaa tildragelser fra Sorten maa jeg holde frem.

Blandt de vagtposter vi havde der kan nævnes: „Citadellet“ en liden fæstning paa Carljohansværn. „Sovedporten“ „Kontoret“ og „Rustkammeret,“ m. f. Der var forskjellige ting at iagttage paa de forskjellige steder. Paa „Citadellet“ skulde vi først og fremst holde udfig om der var ildløs i eller uden om byen. Der var kanoner opstillede der skulde affyres om der var brand at opdage. Jeg saa engang ildløs paa Mojs paa den anden side af fjorden og skulde saaledes løse et skud. Det var paa vintertiden og en streng kulde, saa kanonerne havde slaaet damp og det stod ikke i min magt at saa løsnet noget skud. Jeg maatte derfor skride efter en patrulje og da den kom og sagen blev undersøgt, blev jeg holdt skadesløs, skylden blev lagt paa den søkaded som havde ladet kanonen, og jeg slap saaledes godt fra den afære.

Der var ganske koldt paa vintertiden at staa to timer i et træk paa post, særlig paa Citadellet; men vi havde nu ogsaa nogle ganske gode vagtposter. Rustkammeret var et saadant. Dette havde nu ogsaa sine mangler, der var spøgelsjer, og det traf mere end en gang, at vagten forlod sin post og kom skrækslagen tilbage. Der var mange haarreisende historier om rustkammeret. Den vagthavende sergeant maatte spørge hvem som var villig til at tage plads der. Jeg stod der nokjaa ofte.

Jeg kan ikke sige, at jeg saa noget; men jeg hørte en hel del, og det var en slig rumstoring, at det nok kunde gjøre overtroisse folk bange. Jeg antog det var rotterne, som rumsterede uindskrænket, og de opsørte en koncert, som jeg neppe har hørt magen til. Nok var det, jeg og Kristianson syntes rigtig godt om stedet, vi valgte ofte at staa der. Vi stod inde i porten, og der var det lunt og varmt med gasbelysning, og man var ikke der freistet til at falde i søvn. Rotterne vidste nok at holde en vaagen.

Det var en ualmindelig kold vinter. Kristianiafjorden var

frosjen helt ud til Færderfyr, ja man. Naar det var rigtig koldt drak vi en portion med varm melk med peber i, før vi gik til vor post.

Vi var der til omkring midten af Februar og da var isen brudt op til ovenfor Sorten. — Da vi var færdige der og skulde hjem, var det min tanke at rejse om Kristiania, og derfor maatte jeg med flere se til at komme over til Mojs, da isen op til N. ikke var brudt. Vi fik da løfte af et par unge gutter, der havde en liden snekke, som de fragtede med i fra Mojs over til Sorten, om at saa følge dem. Men de blev nu ikke færdige for at tage ud, før det begyndte at mørkne og da var de ogsaa for endel berusede. Det gik nok saa lystigt til en tid, men da vinden øgede paa, blev det slut paa moroen. Det var bælmørkt; det regnede og sneede og vinden tog til i den grad at den lille snekke blev kastet hid og did som et nøddeskaf. Der var flere af os ifølge deriblandt nogle kvinder, der sammen med sine fjærester var nok saa muntre en tid; men da stormen tog til blev de helt gale af skræk, saa vi maatte holde to af dem for at de ikke skulde springe overbord. De gutter de havde med sig var ikke stort bedre.

Jeg tror ikke vi havde kommet levende fra den jeilads, havde vi ikke haft med os en ung mand, søn til skuespiller Nilsen fra Bergen. Han førte egen skude ladet med apelsiner og saa nu ved Sorten, da isen hindrede ham fra at komme længere. Snefken vi var paa var saa lav, at det var umuligt at komme ned i lafterummet og om det havde været mulig, saa maatte vi i allefald have møllerdragt paa. Vi maatte saaledes alle jnukt finde os i at være paa dækket. Da vi kom mod Mojskanten og skulde nærme os land, var der is og kun paa et sted var isen brudt saa snekken kunde komme ind til landet. Vi maatte derfor kaste anker, o da vi havde to baade paa slæb, skulde vi prøve at bruge dem for at finde raafen og komme tillands. Hadde

vi ikke havt kaptein Nilsen med os, var vi blit nødte til åaa kolde og vaade som vi var at overnatte paa jneffen. Han tog da en baad og en af gutterne fulgte med som lods, tog lidt mere end det halve af passagerne med — disse halvgale kvinder iberegnet — og naadde nok åaa heldig land. Da vi skulde tage den anden baad, hadde vi ikke aarer, de var alle i den første baad og jaaledes maatte vi skrige Nilsen tilbake og paa den maade kom vi da alle om end gjennomvaade og stive af kulde, dog i godt behold til land.

Vi var inde paa Mojs og sik os en kop kaffe, men fortsette vaade og stive, som vi var, reisen om natten oover til Kristiania. Vi var inde paa morgensiden paa et skydsstie og forsøgte at åaa en liden hvile; men huset var opfyldt af reisende, åaa der var intet sted at hvile paa medmindre vi hadde lagt os paa gulvet, som de ogåaa tilbød os. Men da der paa gulvet var mindst en tomme vand, takkede vi for tilbudet, men valgte hellere at fortsette reisen oover til hovedstaden, hvor vi ankam om eftermiddagen samme dag. Jeg opholdt mig i byen en tre dages tid, reiste åaa hjem efter at have været borte omkring et aars tid.

Sagne um Gauken.

Af Knud A. Sælle.

Han B. L. Wick va inpaar de i Julihæfte. Eg kom daa ihug, at eg hadde liggjande nokke stev um Gauken ettersom sagne va fortaalt i mi heimbygd, aa so beslutta eg aa senda de ti Samband som eit supplement ti' Wicks stykkje um „Gauken.“ Han kunna nog gjort de sjølv, de veit eg; men kanskje sagne fraa Sætesdal æ uligt av de i Wicks bygd, aa soleis liksom utfynder de paa ein maate.

De fyste steva æ gomolt aa finst i Johannes Skars „Sam-

alt or Sætesdal.“ Seile sagne æ liksom lagt inn i de steva, so de kan takast som eit summarium ti' mine stev, som nøiare fortel meiningje av de gamle steva.

Gauken æ graae, han gjel un vaare,
 Han søkjer si same ti;
 Men højt de lie te mitjommaare,
 Da misser han glea si.

*

Han stakkars ting ber ei jut so tung
 For broer sin æ de sagt.
 De æ jaare minne fraa han va ung,
 Som han intje fær fraa se sagt.

So snart han høisaaton fær aa åaa,
 Daa kjem han sin broer ihug,
 Na minni, minni dei bere paa;
 Han i høisaaton live 'as tok.

Daa teke juti 'an saar aa tung,
 Han gjele mæ stammaude maal;
 For de han gjore me han va ung
 no tyngjer de paa has saal.

Han gsjømer seg bort mæ jutin si
 Na lete seg aldri åaa.
 Om han seg skjuler i tykke li,
 Fraa sjave seg kan han 'kje gaa.

Men kan du kom unde gauketre,
 Mæ Gauken gjel, æ de sagt,
 so kan du høstje de, fo du vi',
 De fær du, so æ de sagt.

So vi' 'an sone jit store brot
 For fre' i hugjens aa faa;
 Men broer jin kjem 'an støt ihug
 Fyjt 'an høijaaton fær aa sjaa.

Nordmænd i Lee County, Iowa.

Af V. L. Wick.

Der er vel kanske intet norsk settlement i vesten, som har hujet flere eventyrere end netop Sugar Creek pionerkolonien i Lee County, Iowa. Til dette sted kom der folk fra alle kanter af Norge og her bodde de i færre eller flere aar, og drog saa kanske længere vest, for at prøve lykken paany, som guldgravere eller gaardbrugere eller snart som prestere blandt Mormonerne i Saltjødalen.

Da Nauvoo laa blot et lidet stykke paa den anden side af Mississippifloden og det norske nybygge blot 10—12 mil i vest af Keokuk, saa var der megen omgang dem imellem, og det var kanske netop blandt disse kolonister at Mormonerne fik nogle af deres dygtigste ledere, mest prædikanter og oplærte arbejdsmand.

Historien viser ikke hvem der var den første Skandinav i Iowa, undtagen det var Nils C. Boye, en Danske som kom til Muscatine med sin familie aar 1837. Nogle Svensker kom ogsaa kort tid herefter, og det siges at Kleng Peerjon stansede i Keokuk paa reisen til Shelby County, Missouri, hvor en nybyggerkoloni blev stiftet aar 1838. Næsten alle forlod denne koloni og gav sig til i Sugar Creek, Iowa, ved mundingen af Des Moines River, nogle mil vest fra Keokuk, som paa den tid var en trivelig by, med stor river trafik paa St. Louis og Galena og andre steder længere nordpaa.

Den virkelige stifter af denne koloni var Ommund Oljon,

som var kommen fra Stavanger 1836. Han var født 17 Februar 1807 og var saaledes en tyve aar den tid han tog over havet at finde sig et hjem og bygge og bo her. Han, som alle andre paa den tid, maatte stanse i Fox River, som var nordmænds timelige paradys. Han blev kjendt med Kleng, som ønskede at grundlægge en koloni i Missouri, og did drog ogsaa Ommund, fuldtud en driftig ung farmer, da ivrig paa at faa sig meget og dertil billigt land. Han blev her til høsten 1839 eller vinteren 1840, da han traf en „haandvogn“ som han selv havde forarbejdet, lige til Iowa. Deri havde han nedpakket hvad han eiede. Han var den første til at ta afsted, flere kom om nogle maanedes, og kanske alle var kommet overens om hvor de skulde sætte sig ned, førend Ommund tog ud paa turen. Da han nemlig ingen familie havde gif det snart for ham at gjøre sig rede til at dra ud, imod andre som havde familier og dertil mere gods, heste og kreaturer.

Ommund blev gift med Signe Afte fra Rennesø, som var kommet over havet med en bror Andreas Afte i førtiaarene. De blev gift i 1847. Signe var født i 1807 og døde 7 Februar 1888. Ommund døde 24 September 1889. De havde ingen børn og deres store formue gif til slægten. Ommund var en agtet og afholdt mand, meget arbejdsom men farrig og, som en egte søn af en Terbu, kunde han pine afgrøde udaf aar og sand hvor andre intet kunde faa til at vokse. Han kunde sige til en som vilde slutte: „Du saar prøve igjen, far, for luft, regn og joraa kan godt forandra seg.“ I mine gutteaar saa og hørte jeg den gamle mand tale, og kommer ihu den gamle pioner og mange af hans udtryk. Hjælpom var han mod alle og mangen landsmand har han givet husly i de mange aar han bodde i nærheden af Keokuk. Han var den første til at faa bygget et godt loghus. Til ham kom ofte Kleng Peerjon paa sine vandringer saavel som andre landsmænd, og alle var velkomne.

Ommund var fra først af en hylde af Hauges Venner, men sluttede sig senere til Kvæernes Samfund. Som leder af dette byggede han et forsamlingshus, men ønskede at naboer skulde hjælpe at udføre arbeidet naar han anskaffede tømmerstokke. Saa en dag var en stor skare dygtige norsker færdige til at ta fat paa arbeidet, men de vilde ha noget at drikke som fik og brug var paa den tid. Ommund lovede kaffe og god mad, men det var ikke nok. Mændene stansede arbeidet ved middagstider og ventede paa noget af flasken, „som kunde lætte mod i træet arm og liv i froshen krop,“ sagdes der. Nu maatte Ommund affted til byen efter drikkevarer og arbeidet gik imidlertid noksaa godt i forventning om at den ventede krukke skulde stille det lange krav. Da han kom igjen bragte han blot en liden krukke med brændevin, og den blev tom før alle af den store skare fik smage paa den vaade vare. I mange aar gik udsagnet fra mund til mund at, „gamle Ommund kunde saa bygget det største hus med det mindste brændevin af nogen nordmand i Amerika.“

Men var Ommund nøgtern med brændevinet saa var han rundhaandet naar det var noget som kunde gavne nabolaget. Hans hjem var et blivested for emigranter og andre. Han betalte ofte overreisen til Amerika for personer fra hvem han aldrig fik noget igjen. Dertil var han hjælpsom mod naboer, som ikke var saa godt stillede med penge. For mangt var han en yndet, æret og agtet mand i countiet baade af nordmænd og andre.

En anden bedre kjendt mand, som bodde her i mange aar, var Knud Anderson Slogvig, der kom fra Skjold Sogn til Amerika omtrent 1829. Saa fortæller hans datter, andre angir det som 1827. Broderen Jakob kom ogsaa samme tid. Begge satte sig ned i Rochester, N. Y. og var kjendt med Lars Larsson og de andre nordmænd. Knud drog tilbage til Norge

og blev der et aar, blev gift med en søster af Ole Hellestvedt og reiste til Amerika igjen om vaaren 1836. Han var den første norske til at udbrede sandheden om det fjerne vesten og til ham kom folk fra alle dele af Norge, og da han var meget rimelig i sine udsagn, blev hvad han fortalte optaget som den rene sandhed.

Han kom anden gang til Fox River og med Aleng drog han saa til Shelby County, Mo., hvor han forblev et par aar, og i 1842 kom til Sugar Creek, som blev hans hjem til han døde for flere aar siden. Broderen Jakob bodde en tid i Rochester, N. Y. og drog til California 1850, hvor han døde i 1864. Flere af Knuds slegt bor i Iowa.

Nok en kjendt mand i nabolaget var Erik Knudsen fra Evinelid, Skjold Sogn. Han kom aar 1839, først til Muskego, Wis., med en søster, siden til Sugar Creek. Han blev gift med en rig kvækerenke fra Wales, Mrs Sarah Newelling, og flyttede til Salem, nogle mil fra Sugar Creek, i Henry County, hvor han bodde i mange aar. Hans stedsøn blev en velkjendt politiker i Kansas og guvernør af staten. En datter af dette ægtekab, Sarah Maxwell, bor nu i Okaloosa, Iowa. Erik døde i West Branch, Iowa, for nogle aar siden 88 aar gammel.

Blandt andre som kan nævnes er Andrew Jacobson og søster Malinda Hanson, begge børn efter en gammel sjøkaptajn fra Sogn nær Savanger og i slegt med Ommund Olsons hustru Signe Afte fra Rennesø. Lewis Heier og Østen Heier bosatte sig i Henry County i de første aar, nært til hvor Erik Knudsen bodde. I de første aar satte Ole og Knud Erikson, Erick Heng og mange andre sig ned der, men drog til Salt Lake noget med de første mormonere.

Flere kom fra Ombo, Nerstrand og Tæderen, nemlig Anna Hettletvedt, hustru til Knud Slogvig. Per Ommundson, Ka-

rine Nelson, der blev gift med Per Ommundson, Andreas, Simon og Jakob Olson.

Hans Barlien kom hertil nogen tid efter Ommund Olson, kanke aar 1841. Denne mand var en rig og dygtig Stortingsmand fra Overdalen, nær Trondhjem, som var blit paavirket af den franske revolution. Han havde under sig 40 husmænd og trykkede en avis for at udbrede sine anskuelser. Han kom til Amerika over Stavanger om vaaren 1837, tilskyndet af Knud Slogvig, og med andre kom til Fox River. Han blev kjendt med Kleng Peerjon og hørte meget om Sugar Creek og did drog han. Barlien var en agtet mand og kunde været kolonien til megen fordel. Han var noget færegen i sine meninger og dertil stridig og vilde ikke lystre nogen. Han døde allerede efter at ha været bosat i Iowa et par aars tid. Hadde Barlien boet i Wisconsin eller Minnesota en 50 aar senere saa vilde han blit en leder blandt folket.

Nels Nelson og Mad Nelson var fra Nerstrand. De havde ogsaa to søstre, som blev gift og bodde her. Knud Olson var en Bøssing og blev gift med en datter af Knud Slogvig. Lars Ludvaa var ogsaa fra samme kant af Norge. Bernt C. Larjon var Bergenser, og med 20 andre satte sig ned i Sugar Creek i de første pioneraar.

Lars Tallakson kom til Sugar Creek i 1841 fra Shelby County, Mo. Han var en ven af Kleng Peerjon og holdt med ham i et og alt. Disse to gik ind i Biskop Gill kolonien, det svenske kommunistiske selskab, og Lars fortalte altid siden med megen fornøielse at han laante Kleng sin „stove pipe hat“ den tid denne stod brudgom med en af koloniens fagreste døtre.

Nogle Lindølinger kom hertil omtrent aaret 1840 fra Shelby Co. Efter at ha mistet alt de eiede vilde de ogsaa prøve lykken i Iowa iblandt kjendte. De var Mrs. Thorsten Rue og hendes to sønner Thorsten og John, Nils Rue, Thor Kittelson,

Erik Midbø, Gaute Gauteson, og andre. Nogle af disse drog til vesten. Andre flyttede til Dane County, Wisconsin. En søn af Mrs. Rue, nemlig John, blev siden kjendt som Snowshoe Thompson, og i mange aar tog postkassen paa nakken og bar den over fjeldene i guldfeberens gylde dage. Hans bedrifter er beskrevne baade paa norsk og engelsk i bøger og tidskrifter.

Men omendisjont kolonien havde mænd som Barlien, Ommund Olson, Kleng Peerjon, Erik Knudson og mange andre, saa vilde skjæbnet ikke at dette skulde bli moderkolonien for Jowas senere settlementer, saasom Fox River har været. Netop hvad det var som virkede saa nedtrykkende paa settlementet vides ikke, men nok er det, „title“ paa land kunde ikke jølges paa mange aar, da det var alt optaget af spekulanter og jølgt og byttet som man byttede framgods i Norge. Dette strøg af Iowa indesluttede nemlig Half-Breeds trakten. Alt dette land blev givet til Half-breeds indianere og skulde jølges som saadant. Disse indianere var ikke bedre end, at da de fandt heri anledning til at kunne saa penge uden arbejde, saa jølgte de under eds afslæggelse samme stykke land til flere mænd paa samme tid. Saaledes var der kanke indtil et dusin personer som gjorde fordring paa at være eiere af samme landstykke samtidig. Saadanne forhold satte skræk i folk og mange mistede hvad de havde betalt. Andre kjøbte billigt og afventede domstolens kjendelser og blev med tiden eiere af meget land.

Først i 1856 kom jernbanen til Keokuk, men om nogle aar lagdes baade Rock Island og Northwestern banerne fra Chicago til Missouri River gennem bedre landstrøg af staten, og landet her jølges nu ikke for den pris man faar rundt i Benton, Marshall, Iowa, Story og Hamilton countier, hvor mange nordmænd har jettlet.

Man finder endnu mange sønner og sønnesønner af de nor-

ffe i Lee County rundt Sand Prairie, Summitville, Gindsdale og i byen Keokuk, men de taler ikke norsk, og er giftede med dem som ikke kjender stort til norske forhold.

Fra snartstjagt alle landsdele af Norge har her været folk som ønskede at bygge og bo og gjøre sig gjældende i sit adoptivland. Et aarhundrede senere blir deres navn en saga blot og deres arbeide glemt af efterkommerne. Mænd som Barlien, Olson, Rundson, Slogvig og Kleng Peerjon burde ikke gaa af minde; thi de virkede for sine landsmænd, paa deres egen maa- de, herude i vesten paa den tid da Iowa ikke bød mange ge- vinster. Deres indflydelse paa indvandringen var stor. Deres virkelyst burde skattes og deres navn bør ikke glemmes.

De tretten Towns. Af Knud M. Sælle.

Det var i otteti aarene, at de saakaldte tretten towns i Polk County, Minnesota blev aabnet for bosættelse af den hvide folkeraçe. Før den tid hørte landet til Chippewa-Indianerne og var en del af den saakaldte Red Lake Reservation. I den anden halvdel af juli maaned foretog jeg i selskab med brødrene N. B. og L. B. Brokke, John D. Sovet, Tor O. Strømme og sønnen Ole T. Strømme en landsøgerreise did fra Grand Forks County, Dak. Vi tog land allesammen, men blev lidt spredte, da en del af landet allerede var optaget. Jeg valgte mit land — N. W. ¼ sec. 17 Township 148 N. 42 W. — den 28de juli 1883 og gjorde de nødvendige „Improvements“ paa det. Da vi alle havde taget land og mærket det, drog vi ad Dakota til via Crookston og kom did om aftenen den 3die august. Det traf til at være netop den dag „Filing“ kunde ydstedes af land- kontoret dersteds og en Mr. Leboy havde prøvet en Pre-emption og filed en Homestead den eftermiddag. Nu blev der liv i lei-

ren, da vi jif høre dette om morgenen den 4de august. Vi hen- vendte os til Andrew Stenerson, som udførte skrivningen for os og hjalp os tilrette. Han endog laante mig penger til fi- ling, da jeg ikke var belavet paa det hjemmefra. Min filing blev indleveret først, og jeg blev saaledes den første dokumen- terede, nye settler i de tretten. Mr. Leboy var en af de saa- kaldte gamle settlere, som havde boet paa landet siden 1876, da landet blev opmaalt og forblev der, trods regeringens forbud, indtil det endelig blev aabnet for setling som før nævnt. Jeg flyttede paa mit land, saa snart jeg blev færdig, og kom med min familie, som bestod af hustru og tre barn, paa landet den paafølgende 15de august. Nu var jeg der og maatte være der, om landet engang skulde blive min retmæssige eiendom; men udsigterne for fremtiden var langt fra lyse. Der sad jeg blandt ukjendte naboer — de fleste af den iallesald — som næsten alle vare i den samme økonomiske omstændighed som jeg selv; men vi klared os nok saa godt igjennem ved flid og sparsomhed, thi „Gud var ataat.“ — Det gjalt at holde modet oppe for at holde nøden ude i de dage, og saa tog vi fat med alle vore evner og kræfter baade mand og kvinde, og om end baade indsigt og ud- sigt manglede, saa gif det bedre end vi ventede. Vi arbeidet tidlig og sent først med at saa bygge nødvendige huø for os selv og de saa kreaturer, vi havde samt slaa høi for den kom- mende vinter. Ved og vand havde vi i overflod. Vi gif igjen- nem den vinter og fandt os en god del bedre fornøiet end ude paa prærien i Dakota. Næste vaar maatte vi se til at saa rydde og brenne lidt, saa vi kunde have noget at plante poteter og om muligt at saa saaet en del hvede eller havre og saa istand en fjøkkenhave samt saa havnen indgjerdet o. s. v. Høslaaften gjordes almindelig med „Armstrong Mower“ og harvesten med „Kridl“ for en to, tre aar. Siden blev den gameldagse

maade aflagt og maskineri indført, da kvægbestanden og det dyrkede areal krævet det.

Foruden arbeidet paa farmen var der mange andre og store opgaver for nybyggerne. Vi fik istand skoler — engelske og norske, menigheder blev stiftet og vi fik lidt efter lidt mere og mere at stride med. Til den daglige strid — kampen for tilværelsen — blev desuden føjet kirkestrid, strid i town-politik og af og til strid mellem naboer om rettigheder eller forurettelser o. l. Vi havde ogsaa vore sammenkomster og fester i den tid. De almindelige sammenkomster vare: De regulære gudstjenester tredje eller fjerde hver søndag, sangforeninger, debatforeninger, kvindeforeninger og en afholdsforening, som blev stiftet i 1885; men vi havde ingen hemmelige foreninger af nogen art. Julefesten feiredes en gang om aaret, gjerne med en toddy sammen med vore venner, hvis vi var saa uheldige at faa lidt alcohol fra Crookston for anledningen, og 17de Mai maatte vi jo feire som gode nordmænd til stor forargelse for en del Svensker og Amerikanere. Saadanne fester og sammenkomster var store begivenheder i de dage, og personer, der optraadte i taler, sang, deklamationer eller som auktionsmestere ved en kvindeforeningsauktion blev skaansjelligt kritiserede eller skamroste eftersom det nu maatte falde sig. Vor levevis tror jeg med rette at kunne kalde økonomisk i den tid. Klæde- dragten var simpel, ligesaa husholdningen, saa jeg vover paa- staa at luksus var ukendt — tobak og lidt alkohol undtagen. Gæstfriheden var ubegrænset blandt nybyggerne, saalænge de ingen jernbaneforbindelse havde, og fremgang sporedes i økonomisk henseende. Om det end ikke gif fremover med kjæmpeskridt, saa viste det sig dog fra aar til andet, at deres kaar forbedredes. Man lagde sig til flere kjøer, fik sig okser at kjøre med, fik ryddet og opbrekt mere nyland og fik en del „slougher“ afgrøftet, saa at de fleste nybyggerhjem saa ret hyggelige ud.

Man holdt sig saavidt mulig ude af gjæld, som er den eneste rette vei for en nybygger. Sundhedstilstanden var god, skjønt her ogsaa da indtraf dødsfald; men vi havde ikke saa mange tilfælde af daarlig fordøielse, blindtarmbetændelse, grippe og andre sygdomme da som nu. Vi havde ingen doktorer i de tretten „town“ før høsten 1886, da en Dr. Carmontan bosatte sig i Fosston, og sjelden trængte vi dem ogsaa. Nu derimod har vi et par doktorer i hver by overlæstede med arbejde. Efter- som farmingen gif frem og man afledte mere hvede end nødvendig til flour og feed, saa begyndte man saa smaat at ønske sig jernbaneforbindelse med den øvrige verden, og i August 1886 kom der et „turvey“ kompagni fra Crookston gennem de tretten towns. Vanelegemet blev lagt i 1887 østover til Fosston. Banen blev fuldført 1888. (Mere.)

Bluemounds settlementet.

Af N. L. Lien.

Blandt de ældre jettlere som bosatte sig i Town of Perry og gjorde meget for nybyggerne der var, O. B. Dahle fra Misjedal i Norge. Han kom fra Norge 1849 til Koshonong og blev skolelærer der en liden tid, saa blev han med et følge som rejste over fjeldet til California, og beskjeftigede sig med at grave guld. Han kom tilbage over Panamastrædet, giftede sig og bosatte sig i Perry 1853 som handelsmand. Her fik han stiftet Perry Postoffice med postbærer ifra Bluemounds og denne gif tilfods med Posten omtrent 10 mil. Den gamle store bygning er der endnu og er i brug som varehus. Han drev handel i dette „store“ til efter krigen. Saa begyndte han et større hus og drev stor handel da her var langt til railroad den tid. Black Earth var den nærmeste station, omtrent 25 a 30 mil. Men mere senere herom.

Knud og Ole Hustveit reiste først ifra Norge til Texas og blev der en tid, men kom derifra til Perry. Torger Hustveit kom først til Perry, men reiste til Texas og var der en tid og kom tilbage hertil og blev farmer med de andre.

Zens Thyband fra Kragerø kom og bosatte sig i jydøstlige hjørne af Perry 1853. Han forlod Norge 1843, boede paa forskjellige steder; en tid paa Koshonog, før han kom til Perry. Torge Bjørnson Daley kom med familie til Koshonong 1852 og til Perry 1853, som meddelte af hans søn Bjørn der nu bor i Dahleville.

Christian Evenson var barnefødt paa Toten men var flyttet til Kristiania, og kom til Perry 1853. Hans Hustru var kommen nogle aar før, men han blev igjen i Kristiania for at faa rede paa sine regnskaber. Han var bosat ved den østlige linnie og fik stiftet Forward postoffice der. Han blev en af lederne for Gauges kirke som blev bygget der senere. Hans efterkommere vil bli omtalt senere.

Ole N. Grande kom fra Norway Grove 1851 og Michael Johnson 1854. De var ifra Sogn i Norge og bosatte sig ved den vestlige linje af Springdale.

Anders Kliffgaard kom til Amerika 1852 og jettlede som nabo til sin broder Ole i town of Ridgeway. Han er nu den ældste og eneste som lever af dem som kom i manddomsalderen saa tidlig som 1852. Alle de andre som nu lever, af dem som indvandrede den tid, var børn eller ynglinger, og disse ere saa. Jeg kan her nævne dem som nu leve. Af dem som kom 1848 fra Valders, Halvor N. Lee, nu i Minneapolis. 1849 Marit og Berit Syvrud, Mt Goreb, Ragnild Levorsdatter Lien, Madison, Wis., Knud L. og N. L. Lien, River Falls, Gunhild og Anders Rud i Trempealeau Co., Wis., Ole L. Lien, Willmar, og Anders Iverjon Lund, Ottertail Co., Minnesota. 1850 Ellen N. Rüste, Anders N. Rüste, Knud N.

Lunde, Pigeon Falls, Trempealeau Co., Wisconsin. Hans Evenson, Mt Goreb og Peter Haraldson Brager, Springdale, er ogsaa med de ældste, men kom lidt senere til Amerika. Hans Evenson er vist nu den ældste mand paa Mt Goreb. Jeg har givet disse navn nu af frygt for, at hvis jeg udjatte tiden saa fik jeg meget mindre af dem at skrive om.

Andre, som nu lever, blandt de første som kom fra Norge og jettlede her er. Mrs. Margit Paulson (Evensrud), Hollandale; Lars Sanderjon og hustru, søster til Mrs. Paulson, Joice, Ia.; Henry Voley, Mrs. Ole S. Rüste, Blue Mounds, hendes søster Mrs. Allen N. Rüste, Mt Goreb. — Disjes pige navn var Slimsa fra Norge; Martha Fjeld, Madison, Wis.; og Mrs. Halvor Vaffen (Brynild Grøtødden) i Vermont, Wis.

Jeg finder jeg hadde udeladt mange af dem som blev konfirmerede ved første konfirmation i Blue Mounds. Henry D. Vole, Martha Fjeld, Siri N. Rüst, Jørgen Maanum, Astrid Sovrud, (de tre sidste døde) var med i klassen.

Mængden af dem som kom i disse aar begyndte med farming. Alle som hadde familie maatte holde sig nær hjemmet og søge arbejde for levemaade indtil de fik avlet noget her. I vestre parten af town of Blue Mounds og i Ridgeway var der nok mange som prøvede sin lykke med at grave bly. Nogle var heldige og gjorde dagløn om vinteren. Andre hadde mindre lykke og andre igjen fik næsten intet. Ved Blue Mounds kolleens fod var en liden by Moundsville, kjendt under navnet Pofferville. Der var flere hoteller med barrooms, ogsaa Saloner, saa her manglede ikke brændevin som blev solgt for 25 cents gallonen og om en ønskede en dram saa fik han fremsat et almindeligt vandglas og en stor butil, og om han fylgte glasset saa var det 5 cents. 25 cents lagt paa dissen betalte for alle i rummet. Her var da marked for blymalmen, da her var

handelsbuse, saa man fik alle ting man behøvede baade til mad og klæder. Om kort tid gav blyminerne ud og farming blev leveveien for alle. Men da her ikke var nogen railroad og altfor langt til Milwaukee eller Galena, saa gik det smaalt med Farmingen.

Sveden blev saaet med haanden og harvet ind med en „A drag“ Mais plantedes med hoe, og en smaagut, pige, eller kone droppede (slap) 3—4 korn i hullet, som blev fyldt med hoen. Saa maatte kornet hoes 2, 3 gange, til det begyndte at skyde top. Saa begyndte høslaatten med sjaacen og riven som redskaber. Derefter kom harvesten. Man skar med krillen og og raget jammen i baand med riven for at binde det med sit eget straa og satte det op i hjakker. Saa kom stakkingen og saa kom tiden at se at saa træskemaskine. Før nævnte jeg i et af mine forrige brev at træskningen bestod i at trampe kornet ud med okser, men saa fik nogle fat paa en cylinder og tread-power og senere cylinder og down horse-power. Men de var saa, saa der ofte maatte ventes længe paa dem, og mange maatte vente til vinteren kom før de fik træsket. Der blev da bygget krybber af rails; halm lagt paa bunden og paa siderne; saa blev hveden med avnerne fyldt deri; og naar træskningen var gjort blev der lagt tag paa af halm. Saa var det at saa fanningmølle, som ofte gik tillaans i hele nabolaget. Tillad mig her at vise hvor stor en daler var i disse dage. En af de gamle norske fra Baldris havde ventet længe paa maskinen. Han fik med sig en tolf, men det gik for sent at vente paa tolken saa begynte han selv; „aa kjærø, vakrø, venø, Bill Steele, vil du træffe mig, sja e je de von dollar, kjærø vakrø venø — sei de paa engelsk du Ola.“ Det fortaltes at daleren loffede amerikaneren til at komme, saa det vil sees at en dollar var stor i disse dage.

Maisen blev sjelden hugget i disse dage men blev haffet,

staaende paa stoffen, og kjørt i hus om høsten i oktober maaned. Men en del amerikanere lod det staa til om vinteren og fik norske nykommere til at haffe det for en tiendedel. Nykommerne hadde saaet sig grijer og gjødde dem, saa de fik fleisk. Dette korn kostede arbeide men af mangel paa arbeide for bedre dag-løn var det bedre end at ligge stille.

Medens manden arbeidede ude var det heller ikke arbeide-løst i huset. Rokken maatte gaa og spinde garn, strikkemaalene bruges til at binde sokker og vanter. Vævestolen var i brug, thi der maatte væves til klæder, helst af bomulds-garn, kjøbt til rennig og uld til vest. Her blev ogsaa saaet lin. Dette blev rykket op med roden, bundet i knipper, og frøet banket ud; derpaa raadnet, brudt, sfaget, heklet og spundet — baade hør og stru. Dette blev vævet til dynevar og sækker, og undertiden blev en bukse gjort af tviot. Jeg var lykkelig nok til at saa en. Den var slem først, men blev god efterhaanden. Jeg var nok ikke den eneste som hadde denne lykke.

Jeg maa her fortælle om en kone ifra Toten i Norge, som hed Ingeborg og gik under navnet Lotnings Ingebor. Hun var leiet for en dollar om ugen og hun sad ved rokken fra morgen til aften og spandt hør og stru indtil hendes fingre blev saare saa de blødde. Saa tog hun en tør haslepinne, satte ild i enden paa den, satte den saa paa en kold øks og fik hvad hun kaldte turpinolje, smurte det paa fingrene gik til sengs, og til rokken igjen næste morgen. Jeg hørte aldrig hun klagede, men vedblev med dette arbeide aar efter aar.

Søsten 1851 blev Ole D. Gramm gift med Inger Lee og Christian D. Skogen med Marit Lee. Gramm bosatte sig paa sec. 1 i Perry og Skogen paa sec. 36 i Blue Mounds, saa de blev naboer.

Det er blevet mig meddelt af Tosten Thompson Rue, søn af Tosten Thompson og brodersøn af John Thompson Rue at

hans fader, onkel og bedstemor forlod Norge i 1837 i følge med Anud Mattesrud, at de først kom til Illinois, hvor de skiftes fra en broder og sin moder og reiste til Missouri, hvor de blev i flere aar, og derfra kom de til Springdale. John Thompson forlod Springdale 1849 og blev med et følge over klippebjergene til California hvor han om kort tid blev hyret af U. S. regjering til at bære post over Cascade Mountains tilføds, naar der var sne brugte han ski, han er blevet forestillet i California bladene paa ski. Flere gange var han nær ved at bli omringet af indianerne paa Cascade fjeldet, men kom paa sine ski paa toppen og for afsted saa de fik blot se snehug efter ham. Han var to gange tilbage og besøgte slekt og venner her, og far talte med ham. Han var begge gange paa tur til Washington for at ordne sine jager med postvæsenet. Det fortælles at han efterlod en søn og hustru. Mygten siger at begge disse er døde.

Ole Stensbøllet folgte ud og reiste til Renoisha Co., boiattede sig der og blev der til sin død. John Sylon og Hans Guto reiste til Iowa. Nogle aar senere folgte Jørgen Lee og Thore Lee til Arne Sletto og flyttede til West Prairie. Anud Herbrandson Rævs reiste til Iowa. Han folgte sit hjem til Arne Hoff.

I de første aar var der megen fare for at prairieilden skulde komme og brænde hus, høi og gjærder, saa vi maatte brænde rundt. Dette blev gjort ved at pløje et par furer rundt omkring eiendommen med en eller to rods mellemrum og brænde græsset imellem dem. Derfor vi da fornam at prairieilden kom, saa satte vi modvarme. Saa var faren mindre for at ilden hoppet over.

I 1854 samlede Ole D. Fintert et stort følge og de reiste ifra Springdale sidst i Mai maaned med vogne fuldlæssede med tøj og maddarer og dragne af okser. Der var en stor flok fjør og høns. Jeg kan ikke erindre at de havde grijer med, men

der var kalve med i flokken. De reiste til Mower Co., Minnesota, og jettlede i Bear Creek jettlementet. Mange flere reiste dertil herfra senere. Guldbrand O. Trondrud som kom over paa Lynna 1849 og Eli Dølbe mistede følge vestover fra Milwaukee. Hun blev ifølge med et okseteam som gik til Rock Prairie og han kom med far til Koshkonong. Han fik arbejde hos en amerikaner i Jefferson Co. og hun tog plads i Madison. Men om høsten 1851 kom de sammen igjen, saa blev de gifte, kjøbte land og bodde her flere aar, men folgte samme til Peter S. Drager og flyttede til York, Green Co. og blev blandt nybyggerne der.

I 1856 samlede Ole Verum et stort følge og sidst i Mai maaned drog de afsted med saa meget af husgeraad, proviant o. s. v. som de kunde læsse i dækkede vogne. Disse blev truffet af okser. De hadde en flok af fjør, kalve, grijer og høns. Deres maal var Buffalo Co., Wisconsin, og de blev blandt de første jettlere der. Alle var fra Lærdalsfjorden i Norge. Han hadde boet her i Springdale fem aar.

Settlementet har i antal mere Valdrijer end fra alle andre bygdelag, og naar her er nogen sammenkomst saa er alle norske. Her er ikke tale om bygdestrøg. Er her nogen uvennskab saa er det ligesaa ofte mellem naboer af samme bygdefolk som af andre. Strid imellem naboerne kommer oftest fordi keraturene kommer over gjærden og gjør skade paa avling. Saa siger den ene det er fencet sin skyld, den anden creaturenes. Oftest er det begge dele. — Dette blev da bedre der hver maatte tage vare paa sine kreatur og sætte gjærde omkring sit eget land og holde dem der.

Her kunde skrives meget om livet i nybyggerdagene men mange af de yngre vilde vist neppe tro at vi kunde være fornøiede med saadan levemaade. Det var ikke alene at hujene var smaa men-udstyret var meget simpelt, krakker og bænker

at sidde paa. Stoler var i flere aar en luksus. Over det halve af hujene var foruden ovne saa al mad var kogt i skorstenen og brød var stegt i brødgryder som havde laag paa, saa man lagde gløder paa toppen saavel som paa siderne. Alle levede af hjemmelavede produkter. Til lys om kveldene maatte bruges lamper med grisefedt i og en fiske til veike. Efter jernbanen kom til Madison fik alle ovne og da kom der ogsaa stole i de fleste hus. Hujene var byggede i dalene hvor der var springvand saa man med rette kunde sige: „I dalens skjød en hytte laa, ved bredden af en kilde; dens væg var leer, dens tag var straa, dens eiers lod var fattigdom. Dog var han glad, thi han var from.“ Taget var nok ikke straa paa noget hus, men væggen var ofte leer, jeg har set hvor buggen stod paa jordgulv og væggen var leer. Barnet som laa i buggen er nu klædt i silke og purpur med diamanter i brystet, som alt er kommet af sparsomhed i begyndelsen. Tramps vidste vi ikke af. Kom en fulten saa fik han af det som var i huset, var han kold saa fik han varmet sig. Hadde han gaaet vild saa fik han veivisning. Var nogen syg saa fik han pleie. - Raboerne stiftede, saa at nogen kom hver kveld og blev natten over. Ungen var saa rig at han ikke behøvede hjælp, og ingen saa fattig at han ikke fik den.

Svedeavlingen var almindelig god indtil 1859. Da kom chinchbuggen og gjorde megen skade paa mange steder da den sommer var meget tør. Vi fik ikke regn i Juli og August det aar og resten af høsten var ogsaa meget tør. Her kom mange Bjørne ned fra juruffogene drevet derfra af skovbrande som gjorde stor stæde der. Bjørnen kom helst ud om aftenen saa folk ofte har høigastler efter det blev mørkt. Nogle af dyrene blev skudt og de andre blev borte før vinteren kom.

Maret 1860 fik vi en overmaade god avling men priserne var imaa. Her var saa som havde faaet sig reaper, saa vi maatte endnu bruge krillen, riven og hænderne. De saa rea-

pers som var kjøbt var hand-rakes saa det tog to mand til at bruge dem, og de blev saa ofte i ustand at de stod stille meget af tiden. Agrene var ogsaa fulde af træstubber og disse maatte ryddes, saa der blev nu krav paa arbejdere til at tage dem ud. Nykommerne tog nu afford paa at saa dem væk for en vis pris hundredet paa et udviist stykke land, og prisen blev efter stubbernes størrelse. Arbejderne tjente god dagløn da i overenskomsten almindelig var indberegnet kost og logis. Rygtet om frig begyndte nu for alvor og det var ikke morsomt for en ungdom at tænke paa at bli udkommanderet, men ingen tænkte paa at det skulde tage saa mange eller vare saa længe som det blev. Hadde folk et vidst det, saa havde det blevet meget værre.

Jeg maa her bede om rum til lidet mere om faders fald over Langeberg i Norge 1848. Da min søster søn Lewis M. Anderson var til Norge forrige sommer og fik mænd med sig som var kjendt paa stedet, kastede han en line over berget og maalte faldet. Høiden er 295 fod. Det ser utroligt ud at et menneske kunde falde en saadan høide og leve men det viser at Guds beskjermelse overgaar al menneskes fornuft og forstand. Der var nok meget stor sne paa den tid. Der var ogsaa et skaar i berget med dyb sne paa, og det vidste sig at sneen i dette skaar bar merke af at slæden og læsset havde strøget toppen af sneen. Enten far hadde strøget sneen der eller ikke kunde ikke siges. Dette er skrevet efter fars udjagn om sneen o. s. v. Sagnet om faldet er nok i alles minde hjemme i bygden. Da min søster søn kom og fortalte at Levor Lien var hans bedstefar, saa sagde de det var den mand som faldt over Langeberg. Den som nu er eier til bruget som far eiede er Steingrim Er-lanson Lien og den som var behjælpelig med at maale faldet var Martin (Bren) Eldebakken, nedre Reinli, Balders.

Jeg indlegger her et fotografi af huset som far byggede her.

Det er samme form som var tomte 1850 men er 2 gange bygget til paa høiden. Tomtestykkerne var ogsaa fornyede i 1846 da de første var af red oak og raadnede. Det er ilde medhandlet i den sidste tid, men formen er der. Der var nok ikke mange hus byggede saa tidlig med teljede stoffer og lavet paa mere end et rum. Der var nok bare et rum gjort færdigt det første aar men det blev færdigt efterhaanden som tid og leilighed tillod. Husene paa farmen er nu paa det højeste land, og

stedet hvor gamlehuset staar er nu græsning for fjøerne. Jeg fik øine paa et gammelt loghus som tilhørte en amerikaner og var bygget før vi kom som jeg skulde ønsket at ha billede af, men jeg var paa toget og kunde ikke saa det. Det var ikke forandret paa nogen maade undtagen glas og dør var borte. I dette hus bodde en af de første og største farmere, som gav arbejde til nykommerne, og købte rails af fader for en dollar hundredet de første aar vi var her. Det skulde være morsomt at ha det og vize hvad slags bolig velstaaende mænd levede i

den tid. Alle de små gamle hus som nordmændene byggede ere bortryddede, og store, prægtige hus og barns ere byggede op paa høiderne istedet for i dalene.

Jeg maa gaa tilbage i tiden da jeg har udladt noget. Efter vi fik bane til Madison saa blev de små træsemaskiner straks forkastede, og her kom Buffalo Pitts separator og 8 hestes Pitts hestepower. Nu gik træfningen fort, men saa blev der ogsaa mere at træffe saa at mange maatte vente længe før de fik maskinen. Her var endnu saa af farmerne som havde faaet hus til at ha hveden i, men maatte bruge rails krybber. Men i almindelighed solgte de hvad de kunde spare efter at have sat tilside til brød og sædekorn for kommende aar. De begyndte nu at bygge noget til graneries saa fort de kunde. Men her var railskrybber ibrug til efter borgerkrigen var endt. Efter som stubbene var ude af jorden saa fik nu alle reapers og det næste blev selbragere eller droppers. De sidstnævnte var lettere for heften men de maatte have hjælp nok til at binde saa fort som de kom rundt, da de lagde baandene nær op til det staaende græs og var ikke alt bundet saa maatte maskinen staa stille indtil veien var klar, og det var ofte haardt at saa hjælp nok. Daglønnen steg nu op til 2 a 3 dollars om dagen i harvesten og halvanden til 2 i høislaatten, ligeledes træfningen. Men ved træsemaskinen var mest overalt byttearbejde.

Jeg skulde have fortalt om de første norske embedsmænd vi havde. John F. Berge var justice of the peace det første vi kom hid og Tosten Thompson Rue constable, Guldbrand D. Trøndrud var treasurer et aar og John F. Berge town treasurer efter Trøndrud flyttede til York i Green Co. Ole M. Ruste var justice of the peace i town of Blue Mounds i lang tid. Peter S. Brager var justice i town of Vermont før han kom til Springdale. Saavidt jeg erindrer var D. W. Dahle justice i Perry i mange aar. Vi opfordrede ham til at blive kandidat

for asjemblymand men han nægtede. Han havde ikke tid. Hans forretning krævede ham hjemme. Ole Hansen (Lanning) var chairman for town of Blue Mounds i en lang række af aar. Næste gang faar jeg give lidt om kirke og prest og skole.

Forberedelserne til den 17de Mai 1914.

Bygdelagenes arrangementskomite for 17de Maifesten bestaar, som bekendt, af en repræsentant fra hvert af de forskjellige lag. En bestyrelse er af komiteen valgt til at handle for den i henhold til dens beslutninger og paabud. Bestyrelsens virksomhed har for en tid været rettet mod at opnaa en ordning med twillingbyerens borgere ifølge hvilken disse vil paata sig at faa tilveiebragt en garanti af de nødvendige midler til at bestribe de løbende udgifter i forbindelse med forberedelsen af festen.

Paa et møde af nordmænd i begge byer tidlig denne sommer, blev der fattet beslutninger om at bistaa bygdelagene, og at nedjætte en komite til at repræsentere borgerne og handle for dem i samarbeidet om festen. Borgerkomiteen har gaat iver med sit hverv med at organisere sig og faa udnævnt subkomiteer. Den første af disse blir en finanskomite, som er omtrent færdig til at begynde arbeidet med at sikre et garantifond. Væsentlig faar de snart udført dette sit vigtige arbejde.

Naar man faa er nogenlunde paa det rene med hvad finanskomiteen kan byde, faa vil det bli bestyrelsens opgave at bestemme hvorvidt det er paakrævet at sammenkalde den hele arrangementskomite. Det er meget muligt at det blir fundet ønskeligt at den møder for at forhandle om den mest hensigtsmæssige maade at ordne samarbeidet med borgerkomiteen for at opnaa det bedste resultat. I det tilfælde har man tænkt at en dag under Minnesota statsudstilling, altsaa i ugen 1—6te

September, maaske vil være ja heldig som der kan bli tale om. Dette er endnu ikke bestemt, men det synes som om det er bedst at tænke paa den nævnte tid for et saadant møde. Bestyrelsen vil i betimelig tid varsle komiteens medlemmer ifald den bestemmer sig for sammenkaldelsen.

* * *

Alt tegner til at der blir en aldeles eneistaende deltagelse i denne hundredaarsfest. De forskjellige lag som har mødt isommer har besluttet sig til at holde sine stævner næste aar i forbindelse med disse festligheder. Det har vist sig noksa klart paa stævnerne at tanken om dette almindelige, norske folkemøde har grebet sindene med en begeistring saadan som vel aldrig er kommet tilsyne ved nogen tidligere anledning blandt os.

Ideen om en almindelig, national folkfest hundredaarsdagen for Norges frie forfatning blev først udkastet paa et møde af bygdelagsmænd og den er blet fojret og næret af og blandt disse især. Men lagsfolkets tanke er blit misforstået her og der, og endog forsætlig mistydet, derhen at festen skal være en „bygdelagsfest“ og udelukkende for dem som hører til et eller andet lag, og at andre ikke blir velset. Man faar høre saadant som at den som ikke tilhører et lag skal være udelukket. Alt dette er aldeles feil forstået eller tydet. Det er tværtimod den nationale bevidsthed og vor enhedsfølelse som et folk, der her ytrer sig som den virkelige rod hvorfra bygdelagsvirksomheden springer. Og den begeistring som er kommet tilsyne blandt alle bygdelagene, for sli en folkelig ytring af vort folks hyldest af sit moderland, gjendriver absolut enhver besyldning imod bygdelagene, at de virker til splid og partiiskhed blandt os. Bygdelagsbevægelsen er den rene nationale kraftudvikling vi endnu er blit berørt af, og det er ikke blot tilfældig, at ideen om en almindelig 17de Maifest og indbydelse til at samles om hundredaarsfejring udgik fra bygdelagene, og at

det blev bygdelagene som kom til at forhandle og ivre for den og paata sig strævet med dens forberedelse. Det er derimod det mest naturlige udslag af bevægelsens drivkraft og natur.

Ligejom det var lagene som tog ledelsen for at faa festen bestemt, saa er det især bygdelagsfolkene som det vil komme an paa om festen skal bli saa heldig som den bør bli og saa saadan begejstret og talrig deltagelse som mulighederne klart antyder. Lagsfolkene er jo spredt allevegne hvor der er nordmænd. Lad nu enhver huske paa 17de Majfesten og tale for og om den, hver i sin omgangskreds, saa der blir den mest udbredte kundskab og forstaaelse af foretagendet som det er muligt at fremelske. Lad det aldrig bli glemt at hele det norske folk i Amerika bør staa samlet ved den anledning, bør være et i fædrelandsaand og hyldest for slægtens gamle mor.

Og tillad os endelig et ord om andre udtryk for fædrelandsfjnd. De som ivrer for denne almindelige folkfest og stræber med at faa den istand, ser gjerne at der blir feiring allestedes hvor der er nordmænd som kan samle sig. Det bør jo forhøje stemningen her at man ved at landsmænd samtidig er samlet paa de tusinder af steder hvor de bor, for at udrykke sin hyldest for den gamle mor. Ei heller vil man her lægge et eneste hindrende ord imod dem som kan faa ha den lykke at feire høitiden paa den hjemlige jord. Reis hjem derjom du kan. Kom endelig sammen med dine grander du som ikke har lyst eller ikke synes du har raad til at komme hid. Men læg det til, at de som kan, rejser hid for at gjøre vort folks fest saa stor, saa imponerende, saa værdig vort folk og vore minder som det er muligt at gjøre den.

* * *

Statsudstillingsgrunden mellem St. Paul og Minneapolis er sikret til vort brug, med sine mageløse bekvemmeligheder for en saadan anledning. Deriblandt er de mange store og smaa

bygninger, som stilles til komiteens raadighed, uden sidestykke i nordvesten.

Komiteens udkast til program byder paa tre dages festligheder.

Første dag, den 16de, som er lørdag, at bli „stevnedag“ for norske foreninger af alle slags som maatte finde det gjørligt at holde møder da. Seri er naturligvis bygdelagene indbefattet, og komiteen tænker sig at alle lagene kunde da holde stævner den dag; enten de da vil lade disse møder regnes for deres aarsmøder eller ikke, blir naturligvis for dem selv at bestemme. Men lad alle ha sine forskjellige hovedkvarterer og registreringsbequemmeligheder paa udstillingsgrunden. Samme ordning med hovedkvarter osv. blir tilbudt de andre norske foreninger, om de vilde benytte anledningen.

Anden dag, søndag den 17de, at festligholdes ved taler, sang og anden musik paa saadan maade som landens agtelse for hviledagen fordrer.

Tredie dag, mandagen den 18de, at bli den egentlige civile feiringsdag med optog, taler, sang og alle værdige midler for en folkefests udtryk af begeistring og hyldest.

* * *

Forfatteren af følgende indlæg om betydningen af 17de Mai, er saa vel kjendt at enhver vil læse det med megen interesse. Han udtaler saa greit og klart hvad festkomiteen ønsker og mener at det hele bør betragtes som et sammendrag af hvad den vilde faa sagt.

N. N. N.

Syttende Mai 1914.

En Dag fri for alle særinteresser er 17de Mai. Da er det de goder vi nyder som folk vi mindes. Det er fællesarven fra fædrene som vi glædes ved. Det er samfølelsen som skal dyr-

les og styrkes. Det er fællesopgaverne som skal øines og gøres udvei for. Den 17de Mai er nationalminderens viede dag. Saa er det hver 17de Mai; men end sterkere trøder fællesskabet i denne dag os imøde i hundredaarsdagen næste aar. Det personlige glider rent bort paa nationens hundredaarige mindededag. Den dag er vi intet uden mænd af norsk rod, folkefamilien, som kjendes ved Norge som vort tun, vor odel, vor flegets egen arne.

Slig omtrent bør vi føle, derjom vi skal faa en fest næste aar som er os og vort folk værdig.

Det bør og kan bli en stor fest; stor i antallet af deltagere, og stor i plan og udsyn, stor i høitideligheden af det som skal ske.

-Bygdelagene staar som repræsentanter for det nationale i det's forgrenede mangfoldighed gennem alle strøg i Norge. Det nationale er deres særmerke; udenom dette har de ingen særøpgave. Bygdeopgaven er der kun fordi den staar som det enklere i forhold til det hele. Det er saa høvelig som det kan være at disse lag stillet sig til tjeneste for alle nordmænd i dette land med at faa en national fest istand paa Norges hundredaarsdag. Lad alt som vil være norsk komme med og lægge sit til saa dagen faar det rette præg af et enigt folk, et folk i fest om store fælles minder, et folk som værner om flegets ære hvor de end færdes i verden.

Lad os loyalt støtte det nedsatte udvalg som har faaet ansvaret og byrden med at forberede en stor, en stilsfuld, en fin hundredaarsfest.

D. G. Riitad.

Shanty-Piits udfordring.

Af Dr. S. S. Johnson.

Shanty-piit var intet døbenavn. Slige navn faar ingen unge ved daaben, men der findes nu og da iblandt os dem som er døbte Peer, eller Jan, eller Lars, som har en vis medsyndt begavelse til at faa tilsat et præ-sig til døbenavnet som maasse er en hel del mere betegnende end selve døbenavnet. Som skyds-gutten sa om far sin, — „Dæ æ jo snøgt gjort o faa je eit upnamn; far min han stjal eingøng ein stutekælv han, o jea falla dei'n alder før anna en Stuteper!“ En analyse af navnet „Shanty-Piit“ synes at vise, at døbenavnet Piit ikke betyder nogen verdens ting videre end at vedkommende tilhørte hankjønnet. „Shanty“ præfixet derimod betegner klart og greit karakteren af hans hjem og bosted, samt i lige grad hans sociale og finansielle rang og stilling. Af udseende var han neppe imponerende, men mindede heller om et eller andet som katta kunde ha draget med sig hjem. Gattigdommen og usselheden havde tidlig taget ham til sig og gjort ham til sin egen, og sat sit merke paa ham. Saa, eller kanske endog ingen, vidste hvad tid han kom til bygden. Det vakte altjaa ingen opsigt. Det første man vidste af var han der. Af profesjon var han arbeider. Han grov kjældere, grøfter, posthul og andre hul i jorden til endog simplere brug, og gjorde saadant andet arbejde som ikke fører strengt ansvar med gjerningen. Det kunde viist siges om ham at han var baade arbeidsjom og ædruelig. Begge disse dyder skrev sig af tvangen. Skillingerne var ikke saa lette at faa fat paa, og den eneste som havde brænnvin at sælge var apotekeren, han Tjarle Teler. Han var afholdsmand og metodist, og gjentagne forsøg paa at indbilde ham at Fru Shanty-Piit var dødelig klein og maatte ha alkohol for at berge liv og helse, viiste sig frugtesløse. Han holdt

af denne grund paa at skulle erhverve sig ry for ædruelighed, men i sit sind og skind var han temmelig arg og sint paa denne lille hanki apotekeren, og betragtede baade ham og andre af hans slags med en vis dyb foragt, som særlig bundede i denne aarlag.

Om han havde gjættet efter en anledning til at gjøre noget rigtig opsigtsvækkende, med overlagt plan, kan naturligvis ikke vides. Men nok er det, at med engang er han centrum for alles udelte opmærksomhed. Trænet havde just ankommet ifra vest og mange folk var ved stationen og paa gaden. Piit havde været ude ved Browntown hvor der arbejdedes paa et nyt jernbaneanlæg, og med sin spade gravet grus, og nu var han hjemkommen for søndagsbesøg. Han var klædt i blaalærredsklæder med en lajet filthat paa hovedet, og i den ene haand havde han en gallonskrukke med alkoholblanding. Efter at ha staaet paa depottrammen en stund gaar han midt udi gaden mellem stationen og Dnsgard & Peterjons butik; sætter krukken ned og tager hatten af. Saa svinger han hatten høit og hylter i vilden isfy af alle kræfter. Mange gange gjentager han dette indtil han ser at han er observeret. Saa gjør han et feitet hallingkast eller to, svinger atter med hatten og hylter og spørger høilydt om der findes nogen som tør drages. Da ingen synes oplagt hertil, begynder han en traunedans, som bestod fornemmelig i at gaa frem og tilbage, først med stive knæer og høi paa taa; saa „kruker“ han frem og tilbage i svag efterligning af den gamle norske „laus-dans;“ stopper og spør om ingen tør drages. Saa begynder han at hudslette hoben for elendige stympere og kujoner og idetheletaget ikke mindte gran „tæs.“ Ja, ja! Er der ingen som tør drages for moro, saa kanisse nogen vil slaas! Han skal slaas med en, to eller om nødvendigt med hele flokken, og naturligvis dænge dem! Ved denne tid var halve byen der for at se hvad udfaldet vilde blive,

og en forvorpen en tar sig mod til at spørge ham hvordan dette kan ha sig at han har vorten slik svær far nu. „Jau,“ siger han, „E ha vøre burte o arbeit paa railraaden no i jer veko, o armat'n mine æ vørtne stærke o nævat'n mine hare, o dæso e flær te nokon no, jo. . . . sturta'n!“ Som bevis herpaa fafter han lillehatten sin i gaden og hopper op og ned paa den, mens han atter gjentager sine udfordringer mellem hylene. Just da kom han til at se ind i apoteket og blir sin gamle fiende druggisten var. Han betragter hatten og krukken et øieblik, og kommer øienhnlig til den slutning at de ikke er stort at agte imod anledningen til hævn, og stevner i rasende fart gennem hoben mod apotekets aabne dør. Served kom han uheldigvis til at rende mod Jim Mowe, som da var en fremslænging paa en sytten aar eller saa. Da han kom sig paa benene igjen og efter ham, var Piit allerede inde i butikken. Da Jim naaede ham, greb han ham i nakkens med begge hænder og svingede ham lystig rundt et par gange og kvælvende ham saa over paa gulbet. Merker er endnu at se en fem fod oppaa væggen hvor hans hæle traf mens han seilede rundt. Noget slagsmaal blev der ikke. Piit var da myg og sin gut og hverken drags- eller slagskjæmpe, og saavidt jeg har hørt har han aldrig været det siden heller. Da det var alt overtaat, kom en til at observere at Ole Skomaker havde gaaet, og staaet, og seet paa hele affæren med en støvel paa sin venstre haand, en syl i den høire og to busteender i munden.

Nogle minder fra min ungdomstid.

Ole Olsen kom til Lunden som gjætergut, og da han blev i den alder at det ikke er godt for manden at være alene, gifte de han sig med pigen Anne Olsdatter, leiede en plads under gaarden Haug, som kaldtes Saata, og satte fod under eget bord.

Navnet Saata hadde denne husmandsplads faat deraf at terrenet hvor de smaa huse stod lignede en stor høisaate, der er noget fladtrykt paa toppen. Denne plads som laa en halv mil fra gaarden, leiede Ole og Anne paa levetid for en afgift af tre speiciedaler aarlig, som skulde betales i form af arbejde paa gaarden for en dagløn af 6 skilling om vinteren og 8 skilling om sommeren, med undtagelse af slaat- og skuraamen, da fik han op til 12 skilling dagen. Forresten var han arbejdspligtig hver dag i aaret for ovennævnte løn, saafremt husbonden fordret det, selv om afgiften var betalt.

Paa denne plads kunde han føde en ko og to gjeeder til jul, saafremt de fik skaaret hvert græsstraa som voksede op mellem stenene inden indhegningen. Resten af vinteren maatte besætningen fødes med løv, aspebark og hvidmose, som hentedes fra skogen.

Aaret efter at Ole og Anne var flyttet ind paa pladsen Saata fik de en søn som fik navnet Ole efter far og farfar. Folk var ikke saa kloge og lærde dengang, at de forstod den store kunst, at lave navn som baade begynder og ender med kruseduller, der ofte falder meget vanskeligt for os ældre at udtale. Ikke hadde man bøger i den tid med franske og italienske navn i, som man kunde vælge fra, og de navn om stod i almanaffen kunde blot saa læse, og saa fik man bruge de navn som far og farfar hadde brugt.

Noget fjernt fra bygden, omgivet af tykke skogen voksede da Ole Olfen Saata op. Det var knapt med næring mangan gang; lidet til biff og ofte mindre til duggurs; men trods dette var han ved otteaaralderen en rødfindet, stærkbygget gut, som mangan rigmands søn, opfødt i luksus, kunde misunde.

Paa grund af hans enjomme liv inde i tykke skogen, hvor han meget sjelden saa andre mennesker end far og mor, og lille bror Gunnar, blev han noget folkesky, blug og ensoldig. Da

han saa kom paa skolen blev Saatagutten, som vi kaldte ham, gjenstand for megen latter af os andre skolebørn, for de mange komiske svar han gav paa lærerens spørgsmaal. Efter at læreren en dag hadde faat et saadant svar af Saatagutten, der satte baade lærer og elever i en skvaldrende latter, siger læreren for spøg: „Du har vist ikke samlet alle gjeiterne dine idag, gutten min.“ „Jo da,“ siger Ole. „Vi har to gjeiter og en buf og de var da heime, da jeg gif.“

Næste dag kom ikke Ole igjen paa skolen; men da han saa dagen efter kom, spørger læreren ham: „Hvorfor kom du ikke igaar?“ „Jeg maatte være hjemme igaar, for at passe han Gunnar for glasjet, som han vil springe paa,“ svarede Ole.

Almue-skolen stod paa et ganske lavt trin i den tid. Det var hvad man kaldte omgangs-skole, som holdtes paa de største gaarde i bygden, og varede fra tre dage til to, tre uger paa hvert sted, eftersom gaardene var store til. Skolelokalet var da kjøkkenet, hvor kvinderne og mændene drev hver sin industri; kvinderne med spinning, vævning og madlavning, medens mændene reparerede redskaberne, eller gjorde nye. Børnenes opmærksomhed blev da mere rettet paa hvad som foregik i huset, end det som læreren skulde inprente os, saa ingen dag gif hen uden nogle kom i skammefrogen. For smaa forjelsjer fik vedkommende sidde paa en stol, med et vedtræ paa den venstre arm, samt bogen i den høire haand. For større forbrydelser maatte vedkommende staa med baade to og tre vedtræer paa armen, samt holde bogen som han skulde læse i. De som da slap at komme i skammefrogen, maatte da sidde alvorlig stille, vise os som om vi læste flittig, skjønt det blev som med gutten i eventyret, at vi kastet andethvert øie paa disse vore kamera-ter, som sad eller stod i skammefrogen.

Skjønt Saatagutten var yderst daarlig til at læse, og gav læreren saamange dumme svar, at det blev til en ordspogliste

for os, var det dog sjelden han kom i skammekrogen. Læreren skjønte straks, at Ole bejad imaa aandsevner som ikke kunde skjærpes ved straf. Da han saa skulde forberedes til konfirmation, var det som oftest han ikke kunde et ord af lekserne sine, saa vi var alle sikre paa at han ikke blev konfirmeret det aar; men den dag vi skulde bestaa prøven, svarede han rigtigt paa et nok-saa vanskeligt spørgsmål, som vist nogle af de bedste ikke kunde besvaret og saaledes fandt prestens ham saapas i kristendoms-kundskaber, at han kunde konfirmere ham.

Efter konfirmationen blev lærebøgerne lagt paa 7 aars-hyllen, saa det lille han havde lært glemte han aldeles. Dette har desværre været tilfældet med de fleste af os. Luthers katekismus og Pontoppidans forklaring, blev ombyttet med fortøffen. Man sølte sig voksen naar man var konfirmeret, og kunde da bande, spille kort, og drikke brændevin. Dog varede dette liv kun for en tid. Letjindige fornøielser blev igjen ombyttet med livets alvor, og da blev man mindet om sin daabspagt og barnelærdommen.

Af legemsbygning blev Ole Olsen Saata stor og sterk, dygtig i arbejde for nogle dage, men manglede udholdenhed. I aandelig henjende blev han den samme ensfoldige kroppen i tale og opførsel; men trostydig saa han fortalte baade ligt og uligt til sine omgangskamerater. Han vilde gjerne deltage i dansemorøer, og han forsøgte ogjaa, at spørge med jenterne, men som oftest blev det saa latterligt, at han blev kun til spot i deres jelskab, saa han blev saa forbitret paa alle jenter, at han helt undveg disse sammenkomster hvor piger var tilstede. „Jenterne er da noget elendig fram, som ikke dner til andet end flire og le og ha gutterne for nar,“ sagde han.

Men imidlertid kom det en pige fra nabobygden som tog tjeneste paa Haug. Hun hed Kari Pedersdatter Rundhaug. Denne jente syntes Ole Saata var helt anderledes end andre

jenter, fordi hun ikke lo af ham. Men tale til hende om andet, end at det er sikt veir idag, og at det regnede igaar, turde han ikke. Derimod gjorde han sig ofte erend til gaarden for at faa et glimt af hende, og det blif hun da gav ham igjen, gjorde ham helt forelsket.

En dag jeg traf ham spurte jeg: „Hvorledes gaar det Ole, har den nye jenten paa Haug faat blødgjort dig, saa du ikke er den jentehader som før? Man fortæller, at du har begyndt at fri til Kari Rundhaug. Kanste du nu alt er forlovet?“

„Na nei! jeg er nok ikke forlovet, og jeg ved slet ikke om hun liker mig eller ei; for jeg tør ikke spørge hende derom,“ svarede Ole. „Ja, du ved at jeg blev sint paa alle jenter her i bygden, ilig som de gaar og flirer og ler af mig. Men Kari gjør ikke dette, saa, vilde hun ha mig, saa jammen vilde jeg gifte mig med hende.“

Næste gang du træffer hende saar du tage mod til dig og spørge hende, og holder hun af dig, saa er det ikke saa nøie om du ikke kan bruge fine og smigrende ord. Spørg hende saa ligefrem om hun vil ha dig, og naar du har gjort dette, saa fortæl mig om udfaldet naar vi træffes, sagde jeg.

Omtrent to uger efter traf jeg ham igjen, og da var han saa glad, at han formelig lo over hele ansigtet. Du ser saa glædestraalende ud idag, sagde jeg, at du har vist faat ja af Kari. Fortæl mig eders samtale — hvad du sagde og hvad hun svarede.

„Do nu skal du saa høre hvorledes det gif til,“ sa Ole. „Gaar, søndag, tog jeg benveien gjennem skogen for at gaa ned til Haug i den tanke, at træffe hende, og troede nok jeg skulde ha mod til at spørge hende; men da jeg var kommet et lidet stykke paa veien, fik jeg høre noget som sang mellem træerne, og straks fik jeg se Kari komme ind paa veien foran mig. Da hun fik se mig sagtnede hun sin gang, men jeg blev saa mod-

falden, at jeg syntes ikke benene vilde bære mig. Jeg vidste ikke enten jeg skulde gaa frem eller tilbage. Kari saa at jeg jagtede paa, og saa gav hun sig ogsaa god tid. Hun begyndte at se op i trætopperne om det skulde være nogen eforn der, og saa maatte hun knytte skobaandene, og da jeg saa dette, tog jeg mod til mig og gik op til siden af hende. Jeg hilste gudag, hvilket hun besvarede. Skal jeg eller skal jeg ikke? tænkte jeg, og gik der saa modløs og overlagde med mig selv. Kari gik foran og jeg efter, men saa syntes jeg, at jeg maatte sige noget, men det bed imod. Endelig siger jeg: 'Dette er en god vei at gaa paa,' sa jeg, men saa sat det fast igjen. „Na ja det er ikke nogen daarlig vei," sa Kari, og saa paa mig med det samme, saa jeg blev vist hvid i ansigtet og næsten sank i knæerne.

„Saa gik vi en lang stund og sa ingen ting; men saa prøvede jeg at ta mod til mig, og saa siger jeg: 'Det er bra med blaabær iaar.' 'Na ja det er ikke værjt med mullter heller,' svarede Kari. Men nu skal det ud, tænkte jeg, og braajtanjede lige foran Kari. Hun blev hvid i toppen og begyndte at se ned paa skoene. Sa saa skulde jeg da begynde og sige at jeg gjerne vilde ha hende, men saa sad det fast igjen. Alt jeg fik frem var: 'Har du set noget til elgen heromkring?' Saa begyndte vi at gaa igjen, og ret som det var forsøgte jeg at spørge om hun vilde ha mig, men det var umulig at saa dette frem.

„Da vi saa nærmet os gaarden maatte vi skilles. Saa sa jeg 'adjø da Kari'. 'Adjø da Ole' sa hun, og trykkede mig haardt i haanden, og saa gik vi hver til vor kant. Men da hun var kommet et stykke fra mig, var det som det løsne, og saa skreg jeg: „Bil du ha mig da Kari?" Kari vendte sig om og begyndte at krølle forklædet, saa ned paa skoene sine og raabte tilbage og sagde: 'Na ja det kunde kanske ikke være saa værjt.'"

Saataguttens senere skjebne kjender jeg lidet til; thi straks efter han havde friet til Kari, rejste jeg til en anden bygd, hvor

jeg var i to aar. Da jeg kom tilbage fortalte man at de blev gift og straks efter rejste de til Amerika, men hvorhen ved jeg ikke.

Spring Grove i Juli 1913.

D. S. Johnson.

Telejoga.

Det sidst modtagne hefte af „Telejoga" er no. 16 for Juni 1913. Skriftet udgives af Telelaget fire gange aaret, og lagets sagasriver Torkel Ostlie er dets redaktør. Det er næsten udelukkende skrevet paa telemålet. Det er anlagt paa at interessere særlig teler men burde ha mange læsere blandt andre bygdfolk. Det fortjener langt større udbredelse end blot blandt den ellers store norske „nation" hvis særorgan det er. Dette sidste hefte er udelukkende tilegnet teledikteren Sørund Telnes og gir først digterens levnet og karakteristikk og saa overblik af hans skrivning. Dernæst følger hans stæv og viser i form af gjenoptryk af hans bog „Rvæe," som længe siden er blit yderst sjelden at saa.

„Sørund Telnes dikta altid paa bygdemaal." Her følger en af viserne:

Den gjæve jente.

Eg jaag ei jente eg idag,
 So va væl rar aa sjaa,
 Paa vokster, sleng aa lit aa lag
 So va ho frammi fraa.
 Eg tænkte kunn' eg saa ei slik,
 Daa blei eg lykkeleg.
 „Du kan vist aller bruke sjik;"
 Dæ lyfte jeg i meg.

Men huttetu, eg æ for ring,
 Eg eig for lite gull,
 Na ifull' eg vaage iflitt eit þring
 Dei ja eg va ein tull.
 Na jeg um eg funn' hennar faa,
 Dæ blei væl fælt te' bræl,
 Na fladdrefjeringanne daa
 Seg kom te flug' ihel.

Men mor ho jette mot i meg;
 „No, gutten min, ver jeig;
 Dæ æ fje ifaamm bjo fjave jeg, —
 Dæ beste som du eig.
 Eg viljen inna, bryt han laas.
 Je hjarta varnt aa ftort
 Eg rikdom hos, aa lagn aa fjaas
 Som injo je fol reum bort.“

So fteld' eg meg aa ftrouf avfta
 Ein kvell daa maanen fkein,
 Na heimatt faam eg ou fo gla
 Som gouf paa grønne grein.
 Eit ja fraa jentas hjarta rann,
 Daa blei eg hennars gut:
 Ho ville hava meg te mann,
 Dæ ja ho ende ut.

Daa ja ho' dæ, ho gamle mor:
 „Ejaa dæ du, guten min,
 Dæ titt kan foma troll i or;
 Men louft æ jentefinn!
 Men æ dæ lagje, vinne du;

Daa hjølper inkje jnakk,
 Men um dæ ou jeg ifulle jnu,
 Ver ingjen kryftekrakk.“

Men jnart dæ ivi bygdi rouf,
 Som ell i tørre gras,
 Na poftar att' aa fram der ftrouf
 Mæ fladder aa mæ vas.
 Na avon gjore panna rou
 Paa mangein kafje brei,
 Som kaam aa hennar haandi bou,
 Men jekk eit jnubbutt nei.

Ei ti dæ blei væl fælt te braaf,
 Na bleike finn ho fær;
 Men jeinfta mor aa far dei kvoff:
 Got funn' væl hende her!
 So ja dei ho jekk taka meg.
 Dæ ja dei helle tørrt.
 Men ha eg inkje fengje deg,
 Daa hæ dæ blitt mørrt.

Mindegave til Valdris.

Nogle Hedslinger havde tænkt sig til at faa ijtand en indsamling iblandt sine udvandrede bygdefolk til en gave til sin fødebygd 1914 i lighed med mange andre bygder; men disse har indtil videre bestemt sig til, ikke at gaa ivei med nogen indsamling for dette øiemed, men vil vente og se hvad næste Valdrisstevne vil og beslutter om en paatænkt Mindegave til Valdris. Det blev, som før oplyst, paa sidste Valdrisstevne paalagt Formand Vebben at udnævne en komite — en fra hvert

profteggjæld i Valdris, som skulde, i anledning af en paatæntt mindegave til Valdris, tage denne sag under overbeieelse, og som nu paa næste stebne vil give sin rapport til behandling, saa vi kan komme til en forstaaelse om mindegaven. Derjom der blir besluttet at skjænke Valdris en gave, som det burde, og at gaven anvendes til det bedste og gavnligste for samfundet da synes jeg, at alle af Valdris blod burde slutte sig om denne gave. Men hvad skal gaven **anvendes** til? Det udslyttede Norge lægger nu en iøienfaldende offervillighed for dagen baade hvad „nationalgaven“ og „lofalgaver“ angaar. Det er den samme smukke tanke, som ligger til grund for alle disse indsamlinger men det er paa **høi tid** at vi Valdrisjer, hvis vi skjænker Valdris en gave, faar det rette syn paa sagen, saa vor gave kan gjøre Valdris mest godt. En synes at det er magtpaaliggende at samle et fond hvis renter bruges til at „hyre“ og betale en god organist for hver kirke i Valdris. En anden brænder af kjærlighed til de fattige, og synes at vi burde støtte disse o. s. v. At støtte de fattige trænges saare, det er sandt; men sandheden er den at de **mest** trængende maa kjæmpe sin triste tilværelse paa egne ben, nanseet alle disse Fattiglegat. Den som rækker disse den største hjælp er: døden. Disse fattig legater gaar jo ud paa, kun at støtte dem, som **ikke** har understøttelse af fattigkassen. I min bygd Hedalen er der nogle som har havt **fuld** understøttelse af fattigkassen. Disjes forsørgelse har bestaaet deri at de har gaaet rundt bygden paa „læg“ — ofte til spot og spe har de været for en eller anden kaad ungdom. En sørgelig tilværelse! Men i den norske lov om forsørgelsesmaaden paragraf 43 læser vi: „De trængende forsørges enten i pleie- eller arbejdshjem, hos private, ved understøttelse i hjemmet eller ved indlæggelse i sygehus. Ved valget af understøttelsesmaade skal fattigstyret tage hensyn til trangens art, dens varighed og den trængendes evne til ved

eget arbejde helt eller delvis at kunne forsørge sig selv. Varn, som ikke kan forsørges sammen med sine forældre, bør fortrinnsvis sørges optaget i familie- eller barnehjem, hvor det kan faa forvarlig pleie og god opdragelse — —.“ I paragraf 1 om **forsørgelse** læser vi: „Enhver, som savner midler til livsophold eller til kur og pleie i sygdomstilfælde, og som er ude af stand til at erhverve det nødvendige og heller ikke har nogen forsørgelsespligtig, der evner at understøtte ham, skal, saavidt trangten ikke ad anden vei afhjælpes, i den udstrækning og paa den maade fattigstyret finder hensigtsmæssigt, tilstaaes fornøden bistand af det offentlige fattigvæsen — —.“ Saa vi ser at den trængende har efter loven ret til at faa understøttelse; men om fattigstyret gjør sin pligt allesteder, det er en helt anden sag. Og paa grund af den kummerlige tilværelse for mange, synes vel mange at et legat for trængende er berettiget. Men vi maa indrømme den sandhed at vi kaster ikke „aa- get“ af den trængende og forsømte og sætter ham paa en bedre og solidere økonomisk grundvold nedigjennem tiderne ved at oprette fattiglegater; men snarere hjælper bønderne medens vi har de „smaa“ og svage i samfundet ligesaa „trængende“ som før. En, Mr. Bruskrud, har skjænket Hedalen en gave paa 20,000 kroner, hvis renter skal uddeles paa hans fødselsdag, hvert aar til „værdige trængende,“ der ikke har fattigunderstøttelse. Denne og alle andre slige gaver er smuk og paa- skjønnes af alle; men for at faa „lidt af dette“ maa der avvertes, og indjendes ansøgning og attester om „værdig trang“ til bestyrelsen. Dette synes at gaa over grænse, da de som er bofiddende i en bygd og har med uddelingen at gjøre, burde være saa godt kjendt i en liden bygd — eller burde gjøre sig saa godt kjendt — at de vidste hvem den „værdige trængende“ var, foruden at ty hen til et blads spalter med „bekjendtgjørelse“ og avertisement, som om det skulde være en anden handelsvare

der var „ny“ paa markedet. Skal vi derfor være med og løste „aaget“ af en del fattige og gjøre livet og tilværelsen for dem lysere og bedre da maa vi — efter min mening — **hjælpe deres børn**, den fattige, men viljesterke, evnerige og ærlige gut og jente. Naar disse blir'raft en hjælp i deres ungdom, saa vil disse selv tage vare paa at forsjørge deres forældre langt bedre, end vi gjør ved at oprette et fattiglegat. Hvis det ikke har været for at hjælpe sine fattige forældre har der ikke været saa mange som har reist ifra mor for at „slaa mynt“ her i Amerika og komme hjem og bygge et hjem for mor; men vi ved at mange har blevet skuffet her i landet, til endda større smerte for „mor.“

Ved at hjælpe den unge, kan vi ikke gjøre noget mere godt hverken for de fattige, de unge eller samfundet, end at samle et fond **hvis renter bruges til et stipendium for videre skoleuddannelse** for slink gutter og jenter der enten paa folkskolen har vist en jæregen flid og fremgang og god opførsel, eller i andre ting har lagt for dagen god viljestyrke saa de paa kjendte, dygtige mænds anbefaling kunde komme i betragtning af dette fond. Naturligvis burde dette fond først gjælde for de ubemidlede.

Tænker ikke her netop paa skolelærer i folkskolen; men meget mere paa hvad der i Norge bydes en „fattig gut“ som har kjæmpet sig frem og faaet uddannet sig som agronom, eller gaaet paa fogeskole. „Fogt“ er altid „ledig“ for en slink „Valdrisgut“ som har havt videre uddannelse i disse sag, og her gives gode anledninger til at arbejde sig op til en meget lønnende stilling. Men skal den fattige gut blive en mand i livet der forsjørger sig selv og gjør tilværelsen for sine forældre bedre, da maa denne hjælpes medens han er ung, saa han kan saa, ikke netop uddannelse; men komme ud og saa nye indpulser og ideer ifra livet og sætte disse i virksomhed i sin egen

hjembygd. Derfor: **lad os nu med vor paataente mindegave, hjælpe den ubemidlede gut og pige**, og disse vil da selv gjøre det lysere hver i sin bygd for de fattige.

Vil saa lov til at citere noget af et brev i fra Ole Nerby (Hedalen) som paa mit spørgsmaal om fremhjælp til de unge ubemidlede siger: „Efter min mening og opfatning — eftersom tidsforholdene har udviklet sig til det bedre overalt i almindelighed — tror jeg fast og bestemt at et legat til fremhjælp for unge ubemidlede personer med god karakter i forhold og vandel vilde til et bestemt maal opnaa en stilling i livet, at et legat til saadanne vilde blive frugtbringende, mange til velsignelse. Ved mer og mer at ofre tanken om et legat, tror jeg forvist hjælpen vilde blive til vist saa stor velsignelse ved at fremhjælpe unge viljesterke personer der mangler midler til sin uddannelse til at komme efter sine evner og anlæg i stilling, at saadanne der har anlæg og lyst til en bestemt gjerning i livet kunde blive sat istand til at uddanne sig, at ens evner og anlæg kom til sin ret til beste for en selv og andre i livet.“ Efter at have omtalt strævsomme folk og deres ærlighed og stilling siger han: „Folk under saadanne forhold skulde det være hver mands pligt med glæde efter evne at støtte, men blindheden har faaet overhaand herfor.“

Med hensyn til selve fondet saa bør fondet være her, og **bestyres her** i landet. De som giver til dette fond kan vel og saa vælge sin bestyrelse her eller har man saa daarlige Valdriser her, at de maa sende pengene hjem og vælge sin bestyrelse der til med en hvis fromhed, at stæke omkring som Vorherres eneste udfaarne konsulter her paa jorden, med monopol paa alt muligt som vedrører disse ting? Man kan udnevne en subkomite der hjemme; men fondet og bestyrelsen bør være paa denne side af Atlanterhavet.

Kanste vil vor ærede redaktør være saa venlig at give os sin mening i denne sag.

N. N. Brenden.

* * *

Det er ganske ret, som ovenfor berørt af Mr. Brenden, at det blev mig pålagt, som formand for Valdris Samband, at udnævne en seksmandskomite til at rapportere om Mindegavejagen til næste Valdrisstemne. Jeg kan oplyse at jeg har haft en hel del korrespondance med Valdrijer fra de forskjellige pre-
stegjæld hjemme, om jagen. Det har endnu ikke lykket mig at saa komiteen fuldtallig, men snart haaber jeg at det skal bli ordnet. For det meste finder man at de mænd, man anmoder om at fungere paa komiteen, ikke kan affe tid nok til at gjøre noget som er værdt at tale om. Og der er ikke mangel paa andre undskyldninger. Det fremgaar af brevene som er indkommet, at ikke alle er inde for nogen mindegave. Nogen mener at vi bør ikke haste dermed; først lad den nationale mindegave bli samlet og lad enhver Valdris som kan eller vil, være med paa den indsamling. Det er ikke for sent for os at samle en gave til Valdris senere. Andre er imod nogen gave som kan bli anset for fattighjælp eller almisse til dalens trængende. Man siger at folk der godt klarer den sag at ta vare paa sine trængende, at de gjør det meget vel uden hjælp udenfra. Der er fremkommet udtalelser om at fond og anstalter til at ta vare paa trængende vil virke som et slags præmie for ligestyldighed og virke til at forøge antallet af saadanne trængende. Men i det hele taget er der vist en noksaa stærk almindelig følelse blandt vore sambygninger, at vi bør ihukomme hjembygden med en værdig gave. Det som der er delte meninger om er helst om gavens form eller anvendelse.

Udenom dem som foreslaar noget, der skal bli særlig til gavn for bygdernes mindre heldigt stillede medlemmer, saa-

som til gamlehjem, barnehjem, sygehus eller sygehjælp osv., har nogen foreslaaet et fond til at bestride løn til organister i de kirker som enten har eller maa komme til at eie kirkeorgel. Der er ogsaa badeanstalten, som har sine hundere til ihukommelse med en gave. Saa er det folkemuseet, som længe og gjentagende er blit gjort til gjenstand for omtale og opraab til bidrag. Endelig er den sag, som Mr. Brenden i foregaaende artikel har udviklet, bragt frem som noget, der burde vinde almindelig tilslutning. Han har saa klart og greit forklaret sit syn paa den, at der ikke synes nødvendigt eller paakrævet at lægge stort dertil. Der kan være spørgsmaal om det ikke kan findes dem som vil føle sig mere gunstigt tiltalt om stipendierne blev bevilget til dygtige og lovende unge uden henjyn til deres, eller forældres, økonomiske stilling. Da blev det hele en klar og grei udmerkelse, som bygdernes unge vilde stræve at opnaa, og naar man saa vandt det kunde det ikke siges at man var begunstiget fordi man var fattig. Nu, dette er blot en detalje. Det væsentlige er at enes om en form af gave, som kan vinde almindelig tilslutning og som kan bli til det størst mulige gavn for dalen og paa den mest tiltalende maade vidne om vor agtelse for vore fædres gamle hjem. Skal vi gjøre noget, saa bør det bli et varigt og værdigt minne om os og den agt og forstand vi har for gamle Valdris.

N. N. Beblen.

Af et Brev fra Hallvard Bergh.

Takk for „Samband!“ Det har vorte gildare og gildare. No er det reint utejraa godt. Alle Valdreser i Amerika bør no samle seg um det — nei eg meinte alle **norske** i Amerika. Det bør vera som eit norsk flag som alle Norskarar frulle seg ifring.

Det 15de aarlige Valdrisstevne, afholdes i Minneapolis lørdag og søndag den 6te og 7de September — ved slutten af statsudstillingen. Den 6te jamler man sig i samme lokale som er blit brugt dertil nu i flere aar, Mrk Auditorium paa hjørnet 1st Avenue og 31te gade syd. Der blir aabent hele dagen til jamvær og jamkvem, og forretningssmøde om eftermiddagen. Om Aftenen Valdrisgjestebø under ledelse af samme erfarne og dygtige komite som hidtil. Et godt program vil der bli sørget for under og efter maaltidet. Til at holde festtalen paa Valdrismaal er vi saa heldig at ha sikret Pastor C. E. Thompson fra Deonomowoc, Wis., ein taa guto has Svein. Det er alt vi trænger at sige. Der vil bli andre talere, musif og sang, og kanske andet. Søndagen blir der udflugt til det for os saa velkjendte sted i Como Park. Det blir et af vore hyggelige stævner, saadant som vi har lært saa vel at stille til og nyde.

Dikt og Salmar er titelen paa en bog paa 48 sider vi har faat fra forfatteren Torgeir Magistad. Den er trykt i Gjøvik, W. D. Mariendals Prenteverk, og prisen, merket paa omslaget, er Kr. 0.75 (heftet). Forfatteren er allerede vel kjendt blandt „Sambands“ læsere, da han har leveret flere artikler til indholdet, deriblandt fire af sangene i dette her nævnte hefte, nemlig, „Eg ser deg vort Norig,“ „Slidre,“ (Eg veit ein dal osv.), „Gulebaken,“ „Mor.“ Man ved derfor at vi har her noget særdeles godt og friskt for os, og vi haaber at bogen maa saa mange kjøbere blandt os. Den blir vist at saa gennem alle norsk-amerikanske boghandlere. Som alt fra forfatterens pen i „Samband,“ er digtene i landsmaalet.

Tilflytte bygdestevner.

Iowa Telelag, Forest City, Iowa, 13, 14 August.
Søndmørslaget, Minneapolis, i ugen 1—6 September.
Kristianialag, Minneapolis i ugen 1—6 September.
Valdrisstevnet, Minneapolis 6, 7 September
Søndhordlandslaget, Slater, Iowa, 10, 11 September.
Hardangerlaget, Lee, Ill., 17, 18 September.

Liste over bygdelagene,

med først hvert lags formand, dernæst det sekretær:

Valdris Samband, A. A. Wehlen, 3109 Dakland Ave., Minneapolis, Minn.; A. M. Sundheim, Minneapolis, Minn.
Telelaget, A. A. Trovaten, Fargo, N. Dak.; E. B. Salverson, Fargo, N. Dak.
Hallinglaget, Dr. Olaf Th. Sørping, Fergus Falls, Minn.; Liman L. Lvarve, Jessenden, N. Dak.
Numedølslaget, G. H. Strøm, Hillsboro, N. Dak.; O. O. Enes-tvedt, Sacred Heart, Minn.
Gudbrandsdalslaget, Rev. L. P. Thorkveen, St. James, Minn.; Ivar Østvad, 1302 Washington Ave. So., Minneapolis, Minn.
Trønderlaget, Sig. O. Hanger, Yankton, S. Dak.; Prof. J. Dor-rum, Fergus Falls, Minn.
Nordlandslaget, Rev. J. A. Johansen, Spicer, Minn.; John Gregor, Fort Mansom, N. Dak.
Sognalaget, Rev. J. A. Arnes, Osage, Iowa; D. E. Williamson, Watouana, Minn.
Selbulaget, A. O. Serum, Halstad, Minn.; O. H. Uglem, Prince- ton, Minn.
Vosjelaget, Rev. A. Øfftedal, 1138 N. Leavitt St., Chicago, Ill.; L. L. Torgerson, Kiefter, Minn.
Sætedalslaget, Bj. Bjørnaraa, Wauke, Minn.; Gustav Torgu- son, Glenwood, Minn.
Nordfjordlaget, Rev. N. J. Meland, Lodi, Wis.; Rev. N. An- derson, La Crosse, Wis.
Landingslaget, G. A. M. Steen, Northfield, Wis.; C. H. Beck, Lake Preston, S. Dak.
Totningslaget, John C. Gran, Spring Grove, Minn.
Fsterdølslaget, N. L. Moen, Fergus Falls, Minn.; Ole Høiberg, Kathern, N. Dak.
Søndmørslaget, Dr. G. Hjelde, Fargo, N. Dak.; Rev. L. Nørstad, Dwight, N. Dak.
Mjøsenlaget, Dr. C. L. Opsal, Red Wing, Minn.; O. M. Onsum, Highwood, Ill.
Gadelandslaget, L. A. Walby, Hudson, Wis.; Per Jacobson, Hudson, Wis.
Solunglaget, Amund Østmo, Grand Forks, N. Dak.; C. M. Berg, McIntosh, Minn.
Sigdalslaget, G. T. Braatlien, Notshay, Minn.; G. L. Hagen, Crookston, Minn.
Wisconsin Telelag, Rev. E. E. Urberg, Blair, Wis.; John Fel- land. (Afdeling af Telelaget.)
Iowa Telelag, Rev. N. J. Torgerson, Lake Mills, Iowa; L. E. Tweed, Lake Mills, Iowa. (Afdeling af Telelaget.)
Linsjølaget, Halvor Ødegaard, Eldham, S. Dak.; Lars Stenfon, Eldham, S. Dak.

Sundals-Tfendalslaget, E. G. Gladwed, Lake City, Minn.; D. J. Gravem, Towner, N. Dak.

Hardangerlaget, E. S. Tveit, Albert Lea, Minn.; E. A. Jordahl, Siouy Falls, S. Dak.

Stavangerlaget, Rev. E. J. Eastvold, Jewell, Iowa; Berthel L. Belleson, Jewell, Iowa.

Søndhordlandslaget, Rev. L. D. Thorsen, Eagle Grove, Iowa; Oscar Ostrem, Jewell, Iowa.

Binger, Odalen og Eidstogen Samlag, J. E. Jacobson, Dazey, N. Dak.; Christian Chr. Lund, Neenah, Wis.

Gordalag (Gorder og Bergensere), N. S. Hoffstad, Augsburg Sem., Minneapolis, Minn.; Roy Eide, 2414 4th St. N., Minneapolis, Minn.

Minneapolis Teleslag, Hans Erickson; T. O. Dahl (Afdeling af Teleslaget.)

Søndfjordlaget, Rev. Sigurd Folkestad, Strum, Wis.; Prof. J. L. Rydahl, Minneapolis, Minn.

Tvillingbyernes Stavangerlag, B. A. Clepp; Alfred Afssem.

Bandsk Teleslag, D. G. Kinney, Colfax, Wis.; T. Thompson, Colfax, Wis.

Romsdalslaget, Rev. Jacob Tanner, Federal, Alta., Canada; John Wold, Minneapolis.

Kristianialaget, Dr. Gisle Bjornstad, Sulet Block, Minneapolis, Minn.; J. S. Rovim, 717 20th Ave. S., Minneapolis, Minn.

Hallingfærden 1914.

Som de maaste ved saa var det for 2 aar siden bestemt at Hallingerne skulde reise samlet til sin hjembygd i 1914. Jeg var af Hallinglaget valgt, at udarbejde planen med hensyn til reisen, og skib og alle andre ting som staar i forbindelse med en saadan reise. Derfor vil jeg spørge dere Valdriser om de ikke ogsaa kan komme sammen med os Hallinger. Nummedølterne har tænkt at flaa sig sammen med Hallingerne. Ja, det er ogsaa mange andre bygdefolk som har skrevet til mig om, at være med. Skibet er nu leiet og alt er nu ordnet og færdigt. Planer af skibet, og reiseruter har jeg paa haand, for alle som ønsker disse. Skriv til mig om de er interesserede. Dette kunde saaledes bli „Dølnernes færd.“ Ja, dette blir en færd værdig at deltage i. **Skib paa 16,000 Tons.** For nærmere oplysning skriv til

E. O. Østfad,
2018 Lyndale Ave. So.,
Minneapolis, Minn.

Et Spørgsmaal til Forældre

Ønsker De at Deres børn maa have de samme interesser som De selv?

Ønsker De at Deres børn maa vedligeholde kærligheden til det folk fra hvilket de stammer?

Ønsker De at Deres gutter og piker maa omfatte med interesse de skoler som nordmænd har bygget, de kirker som nordmænd har reist, de foreninger og samfund som nordmænd har stiftet, det arbejde som nordmænd har utført i sit nye fædreland?

Ønsker De at Deres gutter og piker maa holde det for ære at de er nordmænds ætlinger?

Hvis De ønsker at disse ting maatte være og vedblive, da maa De faa Deres børn interesseret i læsning som fremholder nordmændenes liv og nordmændenes virke. At vække saadan interesse er den opgave som bladet NORWEGIAN-AMERICAN har sat sig. Vil De støtte denne opgave, saa faa bladet i Deres hjem. Frit prøveeksemplar faaes ved at skrive til

NORWEGIAN-AMERICAN
Dept. C. Northfield, Minn.

ØNSKER DU ET HJEM I MINNEAPOLIS?

Jeg har for salg og til bytte et godt udvalg af gode moderne huse for en, to og fire familier, i gode beliggenheder, nær til sporvogn og lutherske kirker. Du kan købe et hus, som vil tjene dig som et godt hjem og tillige give dig et godt udkomme. Jeg har ogsaa gode tomter tilsalgs. Kom og se, skriv eller telefoner til

H. INGVALSON

T. S. Center 789.

N. W. Main 778.

729 PLYMOUTH BLDG.

MINNEAPOLIS, MINN.

Lutheran Publishing House

NORTHWESTERN BRANCH

322 So. 4th St. MINNEAPOLIS, MINNESOTA.

Vi har paa lager komplet udvalg af bibler, salmebøger og god literatur baade i det engelske og det norske sprog. Skriv efter katalog, der tilsendes frit. Skriv til vort Decorah, Iowa hus for pris paa indbinding af bøger, tidsskrifter, osv.

Bøger før Valdriser o andre Folk.

- AASENS SKRIFTER I UDVALG. Folkeudgave. 3 Hefter..... 50 Cts.
AASENS UDVALGTE SKRIFTER ved vetle Veslie med to Portrætter og fem andre Billeder. 456 Sider. Originalbind \$2.00
BERGH, HALLVARD. Den godhjarta Kona og flere nye Sogar, med Billeder. 104 Sider. Originalbind.....65 Cts.
BERGH, HALLVARD. Fraa Fjell og Lid og Fjord. 10 Forteljingar, med 6 Bilæte. 131 Sider. 1 Omslag.....60 Cts.
BERGH, HALLVARD. Nye Bilæte ifraa Bygdom. Hans sidste Bok. 90 Sider. 1 Omslag.....60 Cts.
NORSKE BYGDESAGN. Samlede af Dr Ludvig Daae. Anden omarbeidede og forøgede Udgave. 245 Sider. 1 Omslag.....90 Cts.
NORSKE ORDSPROG. Samlede og ordnede af Ivar Aasen. Anden Udgave i ny Ordning. 237 Sider, Smukt Bind ..40 Cts.
NORLANDS TROMPET. Beskrivelse over Nordlands Amt af Petter Dass. Folkeudgave. 149 Sider. Originalbind...35 Cts.
NORSKE STORGAARDE. Af Wladimir Moe. Pragtværk. 238 store Sider. 9x12 Tommer. Originalbind og talrige gode Illustrationer..... \$3.50
HAVSTRILER. Folkelivsbilleder af C. W. Juul. 141 Sider. 1 Omslag 70. Indbunden..... \$1.10
UTVALDE ADDA-KVÆDE i Utvalg. Tilskipa for Skule og Heim. Ved Ivar Mortenson. 106 Sider i Omslag.....45 Cts.

The Free Church Book Concern

322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

DEN KATOLSKE FARE.

Bogen om Gustav Adolf og Trediveaarskrigen og den katolske Fare i Amerika, af A. Fryxell, Dr. H. G. Stub o. a., indb. \$1.00, heftet 75 cents, portofrit, faaes ved at skrive til udgiveren, Rev. E. Jensen, 2516 14th Ave. S., Minneapolis, Minn. — Paa det kraftigste anbefalet af U. S. Senator Knute Nelson og kirkebladene.

Læs din adresselap!

Skulde der findes feil i den, saa skriv til os. Er du skyldig, saa er du anmodet om at betale.

VIII

P O Kittilsland jan14
SACRED HEART
MINN